

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико-практичні аспекти обліку та контроль витрат і
виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві**

Виконав:

Дворський Олексій Миколайович
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Ткаль Ярміла Сергіївна
доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Вовницька Наталія Олексіївна
головний бухгалтер Фермерського
господарства «ВіКоНТ» Роменського району
Сумської області

Суми – 2025

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітня програма

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » _____ грудня _____

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Дворському Олексію Миколайовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-практичні аспекти обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві

2. База практичного дослідження:

ФГ «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області

керівник роботи **Ткаль Ярміла Сергіївна, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від _____

р. № _____

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 14 березня 2025 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань обліку і аудиту, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорій «витрати», «собівартість»;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного господарства;

розкрити стан організації обліку і контролю;

визначити особливості методики обліку і контролю у базовому господарстві;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і контролю в умовах функціонування досліджуваного фермерського господарства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«08» грудня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - лютий 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	березень-вересень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - листопад 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	грудень 2024 р. –січень 2025 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-09 березня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	10-18 березня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	19 березня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	19-23 березня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 березня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем

Олексій ДВОРСЬКИЙ

Керівник роботи

Ярміла ТКАЛЬПеревірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до захистуНадія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Дворський О.М. Теоретико-практичні аспекти організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми. 2025 р. Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню з'ясуванню основних теоретико-практичних аспектів організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва ФГ «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області.

Розглянуто нормативне регулювання організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва. Наведено основні теоретико-методичні засади організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва. Досліджено організаційно-інформаційне забезпечення організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві.

За результатами аналізу організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва здійснене узагальнення та досліджено тенденції удосконалення. При дослідженні питань було виявлено, що розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність компаній у розробці та прийнятті управлінських рішень щодо забезпечення ефективності розрахунків.

Також було розглянуто нормативно-правову базу, зазначено, що нормативні документи поділяються на законодавчі (закони, акти, укази, постанови, що регулюють бухгалтерський облік), також виділяють методологічний рівень (внутрішні стандарти, нормативні акти міністерств) та організаційний рівень (робочі документи).

Окрема увага приділена проблемам організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва даного суб'єкта та рекомендаціям щодо їхнього вирішення, теоретичним підходам до дослідження даної проблематики, шляхам до їх врегулювання. Запропоновано можливі шляхи удосконалення організації обліку та контроль витрат і виходу продукції рослинництва даним суб'єктом. Досліджуються теоретичні засади формування витрат виробництва сільськогосподарського підприємства. Розглядається організація обліку витрат на виробництво продукції у господарстві, а також чинники, які впливають на фінансовий стан. Обґрунтовано економічну вигідність запровадження автоматизованої системи обліку витрат та необхідність розробки і впровадження комплексної системи управління формуванням витрат виробництва, яка б органічно поєднувала планування, облік, контроль і аналіз собівартості в умовах євроінтеграції. Виправлення даних недоліків має призвести до позитивної зміни.

Ключові слова: організація, облік, контроль, аналіз, методи, дослідження, бухгалтер.

ABSTRACTS

Dvorsky O.M. Theoretical and practical aspects of organization of accounting and control of costs and output of crop production in a farm

Master's thesis for a master's degree in specialty 071 "Accounting and Taxation", Sumy National Agrarian University, Sumy. 2025. Manuscript.

The qualification work is devoted to the study of clarifying the main theoretical and practical aspects of the organization of accounting and control of costs and output of crop production of the farm "Agro-Polesie" Nizhyn district, Chernihiv region.

The article considers the normative regulation of the organization of accounting and control of costs and output of crop production. The basic theoretical and methodological principles of organization of accounting and control of costs and output of crop production are presented. The organizational and informational support of the organization of accounting and control of costs and output of crop production in the farm is investigated.

Based on the results of the analysis of the organization of accounting and control of costs and output of crop production, the article generalizes and investigates the trends of improvement. The study revealed that the development of market relations increases the responsibility and independence of companies in the development and adoption of management decisions to ensure the efficiency of calculations.

The author also examined the regulatory framework, noting that regulatory documents are divided into legislative documents (laws, acts, decrees, resolutions regulating accounting), and also distinguish the methodological level (internal standards, ministerial regulations) and the organizational level (working documents)

Particular attention is paid to the problems of organization of accounting and control of costs and output of crop production of this entity and recommendations for their solution, theoretical approaches to the study of this issue, ways to resolve them. Possible ways to improve the organization of accounting and control of costs and output of crop production by this entity are proposed. The theoretical foundations of formation of production costs of an agricultural enterprise are studied. The organization of accounting for production costs in the farm, as well as the factors that affect the financial condition are considered. The economic profitability of introducing an automated cost accounting system and the need to develop and implement an integrated management system for the formation of production costs, which would organically combine planning, accounting, control and cost analysis in the context of European integration, are substantiated. Correction of these shortcomings should lead to a positive change.

Keywords: organization, accounting, control, analysis, methods, research, accountant.

ЗМІСТ

ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	15
1.1 Економічна сутність витрат та їх основні завдання і класифікація для потреб виробництва й управління	15
1.2 Актуальні аспекти раціоналізації обліку витрат і виходу продукції рослинництва	27
1.3 Методика досліджень у сфері обліку витрат і виходу продукції рослинництва	31
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «АГРО-ПОЛІССЯ» НІЖИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	34
2.1 Організаційно-економічна характеристика фермерського господарства	34
2.2 Організація обліку витрат і виходу продукції рослинництва у ФГ «Агро-Полісся»	40
2.3 Вдосконалення методики обчислення собівартості продукції рослинництва	49
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	53
3.1 Вдосконалення контролю витрат і виходу продукції рослинництва та прийняття управлінських рішень щодо їх оптимізації	53
3.2 Вдосконалення витрат на виробництво продукції рослинництва в системі інформаційної обробки економічної обліку інформації	61
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Виробництво зерна в Україні традиційно належить до стратегічної галузі розвитку не лише сільського господарства, а й усього народногосподарського комплексу країни. Вирощування зернових є одним із основних пріоритетних напрямів розвитку зернового сектору національної економіки та важливим джерелом прибутковості сільськогосподарських підприємств. Це зумовлено сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами для вирощування продовольчих культур, споконвічною високою землеробською майстерністю працюючих українських хліборобів, вигідним економічним і геополітичним положенням України.

Тому тема дослідження на рівні сучасного агробізнесу є надзвичайно актуальною, оскільки активізація виробництва продукції рослинництва та зниження її витрат залежить від активізації першої ланки це – підприємства. Забезпечивши високу економічну віддачу від виробництва зернових культур для сільськогосподарського підприємства, можна отримати ефективну зернову економіку нашої країни.

Розмір витрат на виробництво безпосередньо впливає на формування собівартості продукції, що випускається підприємством і тим самим на її кінцеву ціну. Пошук шляхів зниження собівартості продукції слід розглядати як чинник підвищення рентабельності та ефективності підприємства, відповідно до зміни кон'юнктури ринку.

На сьогоднішній день питанню обліку і аудиту дебіторської заборгованості присвятили свої праці досить багато науковців, зокрема: Алексєєва А.В. [1], Артеменко Н.В. [2], Баришевська І.В. [4], Бондаренко Н.М. [5], Боярський Ю.І. [6], Бурко К.В. [7], Баришевська І.В. [4], Баришевська І.В. [4], Баришевська І.В. [4], Баришевська І.В. [4], Васильєва В.Г. [8], Варченко О.М. [9], Домбровська Н.Р. [15], Ігнатенко М.М. [19], Іщенко Я.П. [20], Копотієнко Т.Ю. [21], Лепетан І.М. [24], Панченко І.А. [28], Радева О.Г. [30], Ярмолюк О.Ф. [31]. Втім опрацювання їх робіт вказує на те, що на разі все-таки залишаються спірними

теоретичні положення і наявні проблемні питання щодо обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва, що вимагають поліпшення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Сумського національного аграрного університету та здійснювалась у рамках науково-дослідної теми: «Науково-методичне супроводження облікового процесу формування фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва» (№ держ. реєстр. 0124U001859, 2024-2029 рр.), у межах яких автором обґрунтовані напрями вдосконалення організації обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретико-практичних аспектів обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві відповідно до національних стандартів та розробленні пропозицій щодо їх вдосконалення.

Завдання дослідження. Необхідність реалізувати мету дослідження допомагає вирішення в даній роботі наступних завдань:

- дослідити економічний зміст витрат на виробництво продукції їх класифікацію для потреб управління підприємством;
- розглянути діючу нормативно-законодавчу базу з обліку витрат виробництва;
- висвітлити дійсний стан та методика бухгалтерського обліку витрат на виробництво продукції;
- надати фінансово-економічну характеристику фермерського господарства;
- розкрити характеристику організації обліку витрат і виходу продукції рослинництва та надати оцінку базових основ облікової політики підприємства;
- розглянути документальний супровід й облікове забезпечення господарських операцій щодо обліку витрат і виходу продукції рослинництва та окреслити напрями покращення;
- вказати напрями удосконалення обліку та контролю витрат на виробництво продукції в сучасних умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Дослідження базується на діалектичному методі пізнання та використовує різні загальнонаукові методи, такі як спостереження, порівняння, абстракція, індукція і дедукція, вимірювання взаємозв'язків, аналіз та синтез, історичний і логічний підходи, узагальнення.

Об'єктом дослідження є теоретико-практичні аспекти обліку та контролю на базі ФГ «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві.

Інформаційна база дослідження: документація підприємства, яка була надана для аналізу, статті, вебіари з досліджуваного питання, результати міжнародних та відчизняних наукових конференцій.

Наукова новизна в виражається теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань щодо вдосконалення формування і функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення та контролю витрат і виходу продукції рослинництва. Найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну, є такі:

удосконалено:

- наказ «Про облікову політику» господарства необхідними елементами бухгалтерського обліку, що дасть змогу більш повно висвітлити питання організації бухгалтерського обліку та посилити контроль;

набули подальшого розвитку:

- окреслено першочергові завдання контролю;
- запропоновано схему заходів щодо проведення інвентаризації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у наданні пропозицій та рекомендацій, що описані в кваліфікаційній роботі для вдосконалення обліку та контролю витрат і виходу продукції рослинництва у фермерському господарстві.

Апробація результатів дослідження. Результати проведених досліджень, що містяться в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію та отримали

схвалення на науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства» (м. Харків, 11-13 березня 2025 року) та конференції «Новітні технології сучасного суспільства» (м. Харків, 23 березня 2025 року).

Публікації. Результати дослідження доповідалися на науково-практичних конференціях. Основні результати дослідження публікувались у двох наукових працях автора, в тому числі 2 тези доповіді.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 69 сторінок, робота містить 6 таблиць, 13 рисунків. Список використаних джерел – 35 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

1.1 Економічна сутність витрат та їх основні завдання і класифікація для потреб виробництва й управління

Діяльність будь-якої компанії, як правило, пов'язана з витратами матеріалів, праці, інформації, грошей та інших ресурсів, які задіяні під час виробництва, зберігання, транспортування, сортування, пакування та продажу товарів. Загальна вартість цих витрат є поточною вартістю бізнесу.

Важливою проблемою сучасності в економічних умовах є необхідність вивчення витрат. Пошук шляхів зниження собівартості продукції слід розглядати як поштовх для підвищення рентабельності та ефективності підприємства, забезпечення його подальшої стійкості в ринковому середовищі та розширення внутрішньої реорганізації виробництва на основі змін ринкової кон'юнктури.

Економічною основою витрат виробництва є вітчизняна економічна наука, яка базується на зусиллях провідних фахівців України. Бурко К.В. розглядає виробничий процес як кібернетичну систему, яка виробляє, споживає та створює нові продукти в природній матеріальній формі та з визначеною вартістю. Бутинець Ф.Ф. вказує на те, що процес виробництва необхідно вивчати в обох його аспектах одночасно: як процес створення нового продукту; як процес виробництва і споживання продукту. Кожна сторона виробничого процесу розглядається як самостійний предмет дослідження [7].

В економічній енциклопедії термін виробничі витрати використовується для опису витрат компанії під час процесу виробництва продукту. Як правило, витрати суспільства складаються з усіх витрат праці (як живої, так і неживої), пов'язаних із створенням продукту, тому поняття «витрати продукту» тотожне поняттю споживання виробничих матеріалів і витрат праці.

Термін «економічні витрати» використовується для опису «вартості втрачених можливостей», яка є грошовою вартістю всіх можливих альтернативних підходів до використання ресурсу. У результаті грошова вартість будь-якого ресурсу, вибраного для створення продукту, ідентична його вартості найкращим чином для використання.. Ідея економічних витрат випливає з концепції обмеження ресурсів щодо кількості можливих застосувань. З фінансової точки зору вартість – це витрати певного ресурсу. Це пояснення випливає з ресурсної концепції природи економіки та ігнорує інші аспекти.

У Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку термін «витрати» наведено у статті 1 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». І навпаки, витрати є результатом зменшення власного капіталу внаслідок вивільнення активів або амортизації капіталу, або розподілу капіталу між іншими.. Витрати визнаються в системі бухгалтерського обліку одночасно з амортизацією активу або збільшенням зобов'язання.

Витрати, пов'язані з ліквідацією активів, це: списання використаних у виробництві товарно-матеріальних цінностей, ремонт основних засобів, нарахування зносу (амортизації), готова продукція тощо); зарезервовано для питань або сумнівів щодо статусу боргу або відсутності спроможності платити; благодійні внески: визнані фінансові покарання (штрафи, сплачені штрафи).

Витрати, пов'язані зі збільшенням боргу, це: заробітна плата, податки, збори та обов'язкові платежі; вартість транспортування; орендна плата, комунальні послуги, зв'язок і реклама.); та інші витрати, пов'язані зі збільшенням боргу.

Проте статті 6 НП(С)БО 16 «Витрати» описує процес визнання активу як витрат у разі його зменшення або зобов'язання як витрат у разі його збільшення, за винятком того, що капітал зменшується внаслідок вилучення або розподілу власника. Це означає, що визнання витрат як інших активів або зобов'язань вимагає точної оцінки цих витрат.

Однак у статті 7 НП(С)БО 16 зазначено, що витрати вважаються витратами конкретного періоду разом з отриманими від них доходами. Це відповідає правилам Міжнародного стандарту фінансової звітності та принципам

співвідношення витрат і доходів, які застосовуються національними організаціями, які мають комунальне підприємство.

Витрати, які безпосередньо не пов'язані з поточними доходами, включаються до складу витрат звітного періоду. Якщо актив має економічні вигоди, які визнаються протягом кількох облікових періодів, вартість активу розподіляється на кілька облікових періодів (наприклад, через амортизацію).

Не вважаються витратами: винагороди клієнтам, партнерам тощо за договорами, які класифікуються як комісійні, агентські договори та інші подібні договори, початкові платежі (авансові платежі) за товари, послуги, обов'язкові погашення кредитів. Крім того, власний капітал підприємства зменшується через відхід власника або розподіл бізнесу.

У бухгалтерському обліку фундаментальна концепція витрат підприємства демонструється через вплив, який вони мають на фінансовий і майновий стан корпорації. Класифікація витрат дозволяє розпізнати помилки в процедурі їх створення і запобігти майбутнім витратам. майбутнє та гарантувати ефективний нагляд за його виконанням.

Як наслідок, логічними обов'язками з обліку та контролю за виробничими витратами та витратами є:

- пояснювати керівництву компанії фінансові наслідки прийнятих рішень.;
- пояснити фактичні витрати в порівнянні з нормативними та очікуваними розмірами, виявити розбіжності, потім сформулювати майбутні економічні плани.
- дотримуватись своєчасного обліку випуску продукції за видами з урахуванням якості;
- відповідно до чинного законодавства розрахувати собівартість продукції для оцінки та розрахунку фінансових показників;
- визнавати невдачі та втрати та оцінювати фінансові наслідки виробничих починань;
- облік облікової інформації щодо управління виробничою діяльністю з метою прийняття рішень про перспективні фінанси (ефективність капітальних витрат, наприклад).

Класифікація витрат згідно з НП(С)БО 1 призначена як засіб упорядкування витрат за видами діяльності, за якими вони оплачуються (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 – Класифікація витрат згідно НП(С)БО 1

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [26]

Залежно від поставлених цілей витрати можна класифікувати за різними ознаками. І навпаки, чим важливіші ознаки класифікації, тим більша ймовірність, що об'єкт буде розпізнано. Щоб задовольнити потреби різних груп споживачів,

характеристики повинні бути точно класифіковані. Це дозволить їм отримувати найбільшу кількість інформації.

Для правильного обліку витрат їх класифікують (грукують) за ознаками, складом і значенням у виробничому процесі, а також за необхідністю контролю, аналізу, калькуляції та управління витратами.

НП(С)БО1 та НП(С)БО 16 «Витрати» первісну вартість активу описують як втрату економічної вигоди внаслідок вибуття активу або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (крім вартості самого активу). внаслідок вилучення або розповсюдження власником.

В основі принципу класифікації витрат в управлінському обліку лежить наступне: різні витрати мають різне призначення, що зумовлює різний спосіб класифікації витрат і склад кожної групи витрат.

Виходячи з нашого закордонного досвіду, ми класифікуємо витрати на три категорії (рисунок 1.2).

Його метою є прийняття рішень щодо управління, на відміну від наявності списку доручень (рисунок 1.3).

Витрати, пов'язані з виробництвом продукції, а також ті, що включаються до собівартості продукції, вважаються собівартістю продукції. Витрати, пов'язані зі зберіганням і реалізацією продукції, вважаються витратами періоду.

Прямі витрати – це витрати, які можна безпосередньо пов'язати з конкретним об'єктом калькуляції за допомогою економічно доцільних методів. Це означає, що в процесі вирішення відповідної задачі спрямування витрат на конкретні об'єкти калькуляції (види продукції, замовлення тощо) має бути дотримано співвідношення витрат і вигод. По-перше, прямі витрати складаються з первинних витрат і витрат, пов'язаних із виробництвом конкретного виду продукції [22].

Непрямі витрати – це витрати, не пов'язані з конкретними об'єктами калькулювання при прямому методі (наприклад, амортизація будівель цехів, які виробляють різні види продукції).

Рисунок 1.2 – Поширений метод класифікації витрат, пов'язаних з оцінкою запасів та обліком фінансових результатів діяльності

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Ті самі витрати можна вважати прямими витратами для одного об'єкта, який коштує грошей, і непрямими витратами для іншого, який нічого не коштує (наприклад, опалення та освітлення вважаються прямими витратами, але непрямі витрати є специфічними для конкретного виробничого процесу).

Світовий досвід управлінського обліку об'єднує прямі витрати на оплату праці та накладні витрати, пов'язані з виробництвом, в одну категорію, яка потім перетворюється на готову продукцію, тобто собівартість продукції..

Прямі витрати – це основні витрати, пов'язані з продуктом, якщо вони відсутні, виробництво продукту буде неможливим. перш за все відносяться:

витрати праці, матеріальні витрати. Інші прямі витрати, такі як амортизація, орендна плата та інші витрати, можуть бути спеціально враховані).

Витрати на виробництво безпосередньо пов'язані зі створенням продукту. Позавиробничі витрати – це витрати, які опосередковано пов'язані з процесом виробництва і спрямовані на управління процесом виробництва і реалізацію продукції. Для прийняття рішень щодо управління витрати класифікуються як постійні або змінні, значні або несуттєві, ефективні (реальні) або потенційні (рисунок 1.3).

Рисунок 1.3 – Сучасна класифікація витрат для прийняття ефективних управлінських рішень

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Постійні витрати – це витрати, які залишаються незмінними незалежно від обсягу виробництва.

Постійні витрати – це витрати, які не змінюються зі змінами випуску

протягом тривалого періоду часу. Наприклад, вартість зберігання на складі є постійною, оскільки вартість не залежить від кількості продукту, який зараз зберігається.

Граничні витрати – це очікувані майбутні витрати, які відрізнятимуться залежно від обраної альтернативи в конкретній ситуації через розбіжності, що впливають із рішення. середні витрати - це витрати, пов'язані з виробництвом додаткової продукції. Типову собівартість визначають, беручи середню вартість виробничого процесу.

Третя точка зору стверджує, що витрати поділяються на контрольовані та неконтрольовані компоненти, що важливо для управлінської діяльності (рисунок 1.4).

Рисунок 1.4 – Класифікація витрат за ступенем контролю і регулювання

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Контрольовані витрати – це витрати, якими менеджери можуть маніпулювати, регулювати та впливати на них. Неконтрольовані витрати – це витрати, які не контролюються менеджерами та не впливають на них.

Інший термін – транзакційні витрати. До них належать витрати, пов'язані з отриманням необхідної інформації щодо ціни та якості товару, а також витрати, пов'язані з проведенням переговорів, укладенням і розірванням договорів, контролем за їх виконанням і захистом прав власника у разі порушення.

При створенні продукції рослинництва поряд з предметами і способами

виробництва використовується жива праця. При побудові системи обліку та нагляду за витратами в сільському господарстві доцільно враховувати сезонний характер виробництва та великий обсяг праці, задіяний у процесі.

Згідно з основними положеннями щодо складу витрат, пов'язаних з виробництвом і випуском продукції на підприємстві, процес калькулювання поділяється на дві категорії:

- економічними засобами.
- відповідно до статей бюджету [2].

Витрати, які пов'язані з виробництвом продукту, класифікуються за їх економічною важливістю, це робиться за такими складовими (рисунк 1.5).

Рисунок 1.5 – Групування витрат за економічним змістом

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [4]

Облік витрат на виробництво за економічними складовими спрямований на визначення питомих витрат, пов'язаних з виробництвом продукції, та суми,

витраченої на це. З економічних принципів випливає, що оцінка витрат має грошовий характер.

Ця класифікація відповідає на питання про те, що було витрачено на виробничий процес, але вона не стосується мети витрат.

У результаті цей зв'язок щодо конкретної грошової оцінки в господарській діяльності доповнюється класифікацією витрат виробництва за суб'єктами калькуляції. Розрахунок ґрунтується на обліковій інформації щодо виробничих витрат за компонентами цих витрат. Унікальністю сільськогосподарського виробництва є використання певного переліку витрат. Кожен фермерський бізнес має можливість самостійно сформулювати цей список (рисунок 1.6).

Загальною ознакою сільськогосподарських організацій є відсутність різниці між загальними витратами виробництва, які є постійними, і тими, які є змінними. Оскільки сільськогосподарське виробництво передбачає одночасне виробництво основної продукції та її побічних продуктів, витрати, пов'язані з утворенням цієї продукції, не можна віднести до конкретного виду продукції. Як наслідок, відмінність між прямими та непрямими витратами має бути пов'язана з методом, у якому вони віднесені до рахунку.

Витрати виробництва складаються як з прямих, так і з непрямих витрат на оплату праці, ці витрати вважаються витратами як засобів, так і предметів праці. У виробничому процесі присутні природні фактори, пов'язані саме з сільським господарством, тісно пов'язані з живими організмами - рослинами і тваринами, і діють одночасно. Виробництво цього поля залежить від землі, сонячного світла, води та інших факторів навколишнього середовища.

Основною метою обліку витрат на виробництво та випуск продукції є документальне оформлення протягом часу фактичної суми витрат на виробництво використаних у документації матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [17].

Подальше агрегування витрат за статтями, складовими витрат, видами продукції та центрами відповідальності проводиться в обраній системі синтетичних рахунків, субрахунків та аналітичних рахунків.

Рисунок 1.6 – Типовий перелік статей витрат у рослинництві

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [13]

Основне призначення виробничого обліку – своєчасна, повна і достовірна характеристика фактичних розмірів і складу витрат, а також обсягів продукції (виконуваних робіт, послуг) у натуральному та грошовому виразі.

Зміст НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [25] та Методичних пропозицій №1315 пояснює розмежування трьох класів питань: визначення біоресурсів, охорона генетичних ресурсів та регулювання генетичних ресурсів.

1. оцінка біоресурсів;
2. використання рахунків для обліку біологічних активів.

НП(С)БО 30 «Біологічні активи» визначає такі терміни:

Біологічний актив – рослина, яка в процесі біологічної еволюції виробляє сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також іншим чином отримує фінансову вигоду;

Біологічні перетворення є результатом якісних або кількісних змін біологічних ресурсів.

Сільськогосподарська продукція – це виграш, отриманий в результаті відокремлення від біологічного виграшу, який призначений для продажу, переробки або споживання людиною.

Таким чином, сільськогосподарська діяльність є процедурою контролю над біологічними перетвореннями з метою отримання додаткових біоресурсів або сільськогосподарської продукції.

Біологічні активи вважаються активами, якщо є ймовірність того, що корпорація отримає фінансові вигоди в майбутньому, пов'язані з володінням ними, і вартість можна точно передбачити. Тобто визнання подібне до визнання інших біологічних ресурсів.

Метою обліку біологічних активів, пов'язаних із рослинництвом, є визначення видів рослин, що використовуються для сільського господарства, або групи рослин, пов'язаних із сільським господарством, однаковим чином.

Важливо визнати, що недосконале виробництво в сільському господарстві документується на рахунку 23 «Виробництво». Як тільки стає відома грошова оцінка рослин на певному полі (території), вони документуються як біологічні активи сільського господарства, які оцінюються за поточною грошовою вартістю на рахунку 21.

Одним із методів пізнання, дослідження та дослідження об'єктів або явищ є їх класифікація, тобто їх поділ на класи на основі спільної ознаки об'єктів або їх зв'язків.

Класифікація біологічних активів є відносно послідовною, логічно розробленою системою, яка описує склад активів сільськогосподарського підприємства, окремі структурні підрозділи в системі є автономними та мають певне призначення по відношенню до всієї системи.

Залежно від виду економічної діяльності біологічні активи поділяються на сільськогосподарські та інші біологічні активи, не пов'язані із сільським господарством.

Сільськогосподарськими вважаються біологічні активи, здатні виробляти сільськогосподарську продукцію, та/або додаткові активи, призначені для

сільськогосподарського використання або реалізації.

1.2 Актуальні аспекти раціоналізації обліку витрат і виходу продукції рослинництва

Значний вплив на дослідження собівартості продукції мали також представники неокласичної школи. Зокрема, А. Маршалл розробив комплексне розуміння поняття витрат виробництва: він виключив витрати, пов'язані з методом виробництва, і натомість включив прибуток.

Натомість дослідження сучасної економічної літератури показує, що загального консенсусу щодо правомірності вживання слів «витрати виробництва» та «собівартість продукції» немає.

Васильєва В.Г вважає, що важливо чітко розмежовувати ці ідеї. Оскільки вартість чогось – це термін, який описує використання ресурсів і природних сил під час певної операційної чи неопераційної діяльності, вона також пов'язана з виробництвом конкретного продукту [8].

Важливо визнати, що Артеменко Н.В. стверджує, що унікальною характеристикою виробничого процесу є створення витрат, пов'язаних з виробництвом продукції, ці витрати є своєрідними [2].

Бондаренко Н.М наголошувала, що витрати – це різні речовини та природні сили, які задіяні під час виробництва нової продукції з працею. У випадку виробництва товарної продукції грошове відображення загальних витрат, пов'язаних з виробництвом окремого продукту, називається собівартістю. Зміст двох термінів об'єднується в поняття витрат виробництва [5]. Це свідчить про те, що заробітна плата та прибуток зростають із зростанням виробництва.

Важливо розглянути, як різні економісти визначають термін «витрати» на основі їхніх різних підходів у таблиці. 1.1.

Таблиця 1.1 – Дослідження сучасних підходів вченими-економістами терміну «витрати»

№	Автор	Визначення поняття
1	2	3
1.	Бланк І.А.	Витрати - виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво продукції.
2.	Грещак М.Г., Коцюба О.С.	Витрати - обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети.
3.	Костенко Т.Д., Підгора С.О. та ін.	Витрати - це сукупність виражених у грошовій формі витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом продукції, наданням послуг, виконанням робіт й їхньою реалізацією.
4.	Крушельницька О.В.	Витрати – грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, наданням послуг.
5.	Кулішов В.В.	Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу.
6.	Мельник Л.Г., Карінцева О.І.	Витрати – це прямі і непрямі витрати, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й утримати ресурси в межах даного напрямку діяльності.
7.	Нашкерська Г.В.	Витрати — це процес споживання або використання матеріалів, товарів, робіт і послуг у процесі одержання доходу.
8.	Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А.	Витрати – це складна економічна категорія, що витікає з їх місця, ролі й етапу виникнення в діяльності підприємства.
9.	Фандель Г.	Витрати – це затрати факторів виробництва у вартісному вимірі.
10.	Цветкова Н.М.	Витрати – це ресурси, які застосовуються для виготовлення продукції та включаються до її собівартості.
11.	Карпова Т.П.	Витрати– величина використовуваних у певних цілях ресурсів в грошовому виразі.
12.	Козак В.Г.	Витрати – одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства.
13.	Пушкар М.С.	Витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів).

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

У сучасній економічній літературі існує кілька визначень вартості, кожне з яких походить від різного підходу до поняття вартості. Деякі люди розглядають поняття вартості як придбання виробничих ресурсів, тоді як інші розглядають її як використання виробничих ресурсів.

Важко визначити категорію витрат, оскільки вони охоплюють численні процеси, такі як виробництво, споживання, зберігання, обіг, обмін тощо.

Основним законодавчим документом, який визначає правові основи

регулювання, організації, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до закону організація бухгалтерського обліку та відображення всіх господарських операцій у первинних документах, зберігання оброблених документів, реєстрів і звітності строком не менше трьох років покладається на власника або уповноважену ним (посадову) особу, яка відповідно до законодавства та установчих документів несе відповідальність за господарську діяльність.

Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», містить загальні правила, визнання, склад, розрахунки та управління ними в бухгалтерському обліку. НП(С)БО 16 є вичерпним відображенням суті витрат, має специфічну ознаку. Національне Положення (стандарт) 16 не стосується вартості первісного визнання та зміни вартості біологічних активів, пов'язаних із сільським господарством, або первісного визнання сільськогосподарської продукції.

НП(С)БО 1 зазначено, що витрати – це втрата економічних вигод унаслідок вибуття активу або збільшення зобов'язання, ці зміни призвели до зменшення власного капіталу. Цей опис поняття «собівартість» включає зміст витрат діяльності, які відображаються у фінансовій звітності за результатами діяльності, але не описує сутності категорії виробничої собівартості в рамках процесу виробництва.

Методика і склад калькуляції собівартості продукції (послуг, робіт) також визначені «Методичними рекомендаціями від 18 травня 2001 року № 132». Метою створення цих нормативів є забезпечення узгодженості складу та класифікації витрат, застосування методів планування та обліку, а також визначення вартості власності продукції (робіт, послуг) у сільськогосподарських організаціях будь-якої організаційно-правової форми. та створює, в тому числі свої дочірні та асоційовані підрозділи [5].

Податковий кодекс України визначає витрати як будь-які грошові, фізичні чи моральні витрати, понесені платником податку в результаті його дій, які потім

передаються третім особам (крім змін у капіталі, які є результатом вибуття або розподілу активів власником) [8].

У «Методичних рекомендаціях від 06.04.2009 р. № 390» зазначено, що журнал ф. №5 с.-г. використовується для обліку витрат на виробництво продукції. Даний Журнал-ордер. призначений для відображення кредитових оборотів щодо виходу продукції, робіт і послуг (списання для відповідних споживачів) з кредиту рахунків 23 «Виробництво» (за видами виробництв).

«Положення про документальне забезпечення бухгалтерського обліку від 24.05.1995 р. № 88» визначає порядок створення, отримання та подання та зберігання бухгалтерського обліку. Основні документи, реєстри бухгалтерського обліку, бухгалтерська звітність підприємств, їх об'єднань та госпрозрахункових організацій (крім банків) незалежно від форм власності, установ і організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок бюджету.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція № 291 про його застосування встановлюють позначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність та рух активів, капіталу зобов'язань і фактів фінансово-господарської діяльності на підприємствах.

НП(С)БО 30 «Біологічні активи» 30 описує принципи, які використовуються для створення облікової інформації щодо біологічних активів і сільськогосподарської продукції під час їх біологічної трансформації, а також спосіб, у який ця інформація оприлюднюється у фінансових звітах [25]. В Україні ефективність застосування НП(С)БО 30 ефективна.

«Біологічні активи, як свідчить задокументований практичний досвід, є низькими. Значною мірою це пов'язано з недостатньою підготовленістю механізму функціонування в цьому стандарті. При його впровадженні в ньому були відсутні необхідні нормативні акти, які описували б порядок його практичного застосування.

Оскільки результати калькуляції є основою інформаційної бази управління,

тому витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), документуються вітчизняним досвідом підприємств. Потім ці витрати групуються в категорії витрат. Чинний перелік статей, які калькуюються, офіційно не затверджений, і згідно з НП(С)БО 16, перелік підприємства формується окремо за правилами НП(С)БО. Інвентаризація є одним із найважливіших методів обліку та контролю [25].

Наказ про облікову політику підприємства має важливе значення в обліку та нагляді за витратами на виробництво, оскільки містить усі складові, пов'язані з обліком витрат, характерні для даного підприємства, тобто політика щодо витрат містить перелік статей витрат, які застосовуються на практиці.

Як наслідок, забезпечення того, щоб процеси бухгалтерського обліку та контролю витрат були законними та належними, має вирішальне значення для ефективного управління підприємством. Без цього забезпечення компанія засуджена на серйозні наслідки, включаючи штрафи, пені та, зрештою, банкрутство.

Контроль за формуванням собівартості продукції, розподілом витрат на виробництво є одним із найважливіших напрямків аудиторської діяльності. Важливість правильності та доречності приписаної собівартості ціни полягає в тому, що ціна є важливою складовою оцінки виконаної компанії роботи. Крім того, фінансові результати залежать від правомірності списання витрат, пов'язаних з виробництвом продукції та її реалізацією [34].

1.3 Методика досліджень у сфері обліку витрат і виходу продукції рослинництва

Надійність методу бухгалтерського обліку доречна лише в тому випадку, якщо він інтерналізований, тобто спеціалізований на особливостях управління економікою в певній галузі. Зміна економічних механізмів вимагає зміни методів і підходів до управління.

Ефективність діяльності можна гарантувати, якщо керівництво зможе

швидко і легко отримувати інформацію про виробництво і реалізацію продукції, надання додаткових послуг та інші витрати.

У сучасній економічній літературі існує кілька визначень вартості, кожне з яких походить від різного підходу до поняття вартості. Якщо одні люди вважають, що вартість вимірюється в термінах придбання виробничих ресурсів, тоді як інші вважають, що вона вимірюється в термінах використання виробничих ресурсів.

Існують різні способи класифікації витрат, але все ще існує формальна методика класифікації витрат, яка міститься в НП(С)БО 16 «Витрати», якою слід керуватися, але слід застосовувати й інші методи.

Виробництво та заробіток є основною метою сільського господарства. зусиллями корпорації. Відмінною рисою другого етапу виробничого процесу є формування собівартості виготовлення.

Для ведення сільськогосподарського виробництва виділяються ресурси, які потім поділяються на окремі класи (рисунок 1.7).

Метою продукту аналізу собівартості є надання інформації та комплексного опису досягнутих результатів, а також їх оптимізація та раціоналізація, а також надається обґрунтування управлінських рішень.

Контроль має вирішальне значення для управління фінансами підприємства, оскільки забезпечує об'єктивну оцінку звітної бухгалтерської інформації та фінансової звітності.

Управління витратами, яке враховує стратегію, стосується вартості кожного етапу ланцюжка створення вартості, що включає підприємство та його підрозділи. Для даної компанії це новий підхід до бізнес-процесів (тобто послідовності дій) з точки зору управлінського обліку.

При вивченні витрат виробництва формується ланцюжок вартості.

Ланцюжок вартості вважається серією пов'язаних видів діяльності (функцій), які підвищують цінність продукту і, як наслідок, його цінність для споживачів.

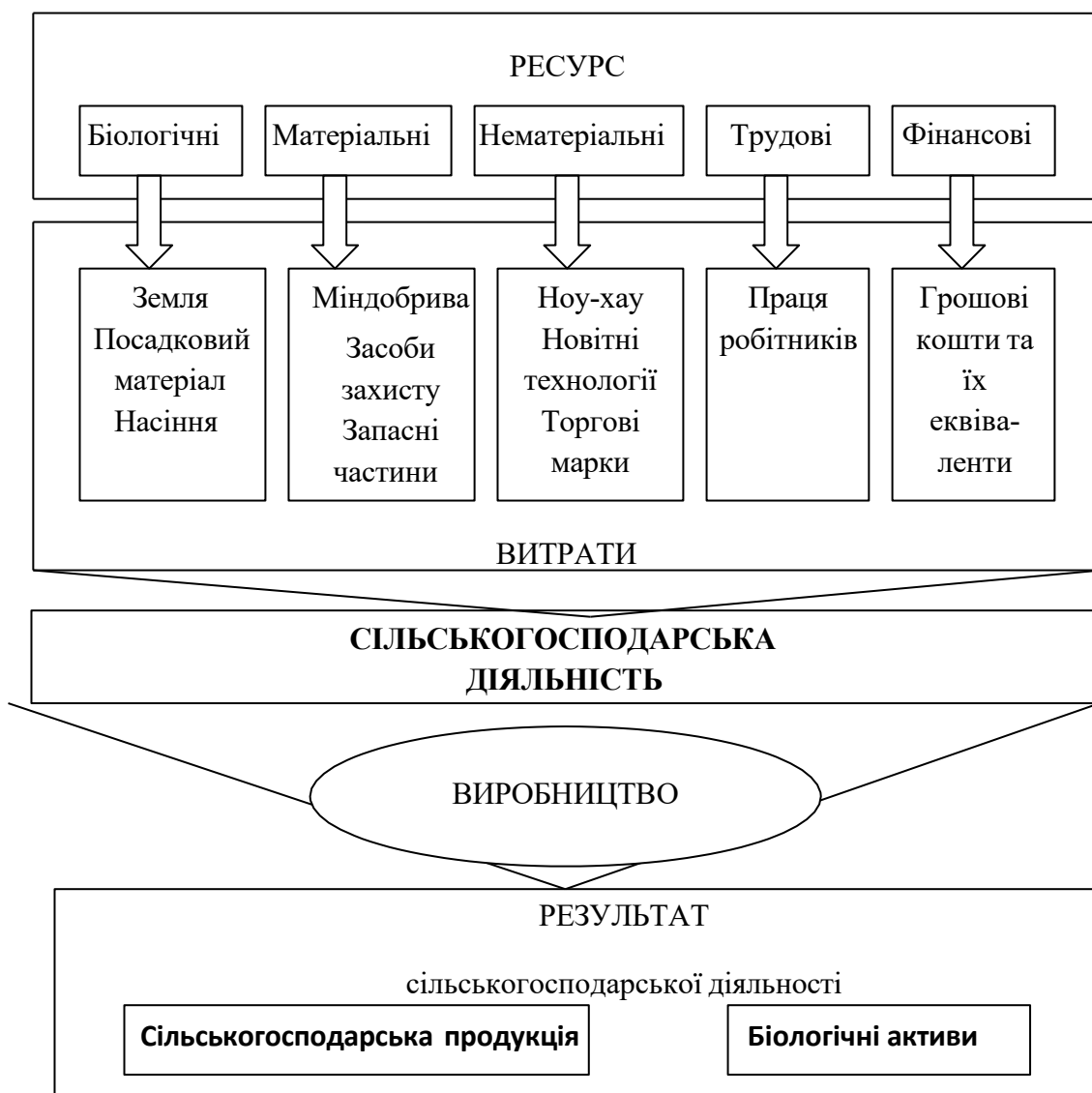

Рисунок 1.7 – Оцінка сутності поняття «витрати на виробництво» сільськогосподарської діяльності

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Великі західні корпорації використовують цей підхід більше десяти років, але нові методи аналізу та планування впроваджуються регулярно.

Таким чином, аналіз ланцюга створення вартості є важливим, оскільки він з'ясовує переваги та недоліки спеціалізованого виробництва. Результати застосування ланцюжка вартості мають більший вплив на застосування більш стратегічного підходу до управління витратами. Цей підхід характеризується репрезентативністю вартісного аналізу продукції.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «АГРО-ПОЛІССЯ» НІЖИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Організаційно-економічна характеристика фермерського господарства

Спеціалізація – найпоширеніша форма розвитку в одній або кількох галузях, які виробляють спільну продукцію. Процес спеціалізації визначається зосередженістю виробничих і трудових ресурсів господарства на виробництві конкретного виду товарної продукції з урахуванням природних і економічних умов.

Для визначення ступеня спеціалізації господарства використовується основний показник - виручка від реалізації того чи іншого виду продукції.

Дані статистичної звітності (ф. № 50) поточного року свідчать про те, що Фермерське господарство «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області займається переважно вирощуванням та реалізацією пшениці, у них 27,1 відсотка товарної продукції, а друге місце посідають послуги в сільському господарстві (таблиця 2.1).

Можна зробити висновок, що спеціалізація цього господарства істотно не змінилася. Щоб зрозуміти фінансово-економічний стан підприємства, необхідно розглянути декілька показників. Можна зробити висновок, що виручка від реалізації продукції у 2022 році була меншою, ніж у 2021 році, на 851 тис. грн., що на 15% менше, а у 2023 році порівняно з 2022 роком це відхилення становило 183 грн., що на 38,1% менше.

Таке значне падіння доходу пояснюється зниженням продажів продукції. Собівартість реалізованої продукції у 2022 році зменшилася порівняно з 2021 роком на 649 тис. грн, що на 13,4%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком це

зменшення становило 840 тис. грн., що на 19,9% рідше.

Таблиця 2.1 – Динаміка структури та вартості товарної продукції ФГ «Агро-Полісся», 2021-2023 рр.

Назва продукції	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Пшениця	1884,2	33,2	1005,2	20,8	819,4	27,4
Жито	311,3	5,5	-	-	-	-
Гречка	319,2	5,6	650,2	13,5	-	-
Ячмінь ярий	723,1	12,7	237,2	4,9	1,2	0,04
Кукурудза	300,1	5,3	-	-	-	-
Овес	71,0	1,3	290,6	6,0	39,7	1,3
Ріпак	405,7	7,1	589,4	12,2	-	-
Інша продукція рослинництва	108,0	1,9	80,2	1,7	28,6	0,96
Разом по рослинництву	3822,5	67,3	2852,8	59,1	888,9	29,7
Послуги в сільському господарстві	1853,8	32,7	1971,8	40,9	2099,1	70,3
Разом	5676,3	100	4824,6	100	2988	100

Джерело: проведено розрахунки автором на основі фінансової звітності 2021-2023 рр.

При порівнянні валового прибутку 2023 року з 2021 роком вони мали збиток 997,0 тис. грн. Вартість оборотних активів підприємства за період 2021-2022 років зросла на 83 тис. грн., або на 2,6%, а за період 2022-2023 років значно збільшився на 1082 тис. грн., що на 32,5 % більше. Вартість недавніх активів за період 2021-2022 роки зменшилася на 1528 тисяч гривень, або на 29,6%, а за період 2022-2023 років – на 229 тисяч гривень, або на 6,3%.

Вихідною точкою аналізу підприємства є дослідження масштабів структури та прогресу майнових змін. Інформація з цих розрахунків зведена у таблиці 2.2. Із розрахунків можемо стверджувати, що за досліджуваний період майно підприємства зменшилось на 592 грн., питома вага основних та необоротних засобів у майні зросла на 17,83%, частка оборотних засобів у майні зменшилася майже на стільки ж – 17,84%. Загальна сума наявних у підприємства грошових

коштів зростає на 4,32 відсотка, а частка готівки в оборотних коштах зменшилася на 4,32 відсотка.

Таблиця 2.2 – Динаміка економічних показників господарської діяльності ФГ «Агро-Полісся», 2021-2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2022р. до 2021р.		Відхилення 2023р. до 2022р.	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
Чистий дохід від реалізації товарів, тис. грн.	5676,0	4825,0	2988,0	-851,0	85,0	-1837,0	61,9
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4861,0	4212,0	3372,0	-649,0	86,6	-840,0	80,1
Валовий прибуток, тис. грн.	815,0	613,0	-384,0	-202,0	75,2	-997,0	-62,6
Вартість необоротних активів, тис. грн.	3246,0	3329,0	4411,0	83,0	102,6	1082,0	132,5
Вартість оборотних активів, тис.грн.	5156,0	3628,0	3399,0	-1528,0	70,4	-229,0	93,7

Джерело: проведено розрахунки автором на основі фінансової звітності 2021-2023 рр.

Активи компаній формуються як власними, так і позиченими коштами, співвідношення яких є характеристикою фінансового стану. Вони розділені на показники довгострокової та короткострокової ефективності.. Короткострокові активи повинні активно управлятися, а довгострокові активи вважаються основним капіталом, який включає як власний капітал, так і довгострокові позикові кошти. Власні гроші складаються з коштів, які зберігаються в резерві, це найбільші активи, якими вони володіють.

Багато компаній мають джерело більшості своїх мобільних коштів у позику, і вони повертають ці кошти. Як наслідок, частина власних грошей ферми завжди

повинна бути включена в її мобільні фонди і становити більшу частину її оборотного капіталу.

Володіння оборотним капіталом значною мірою дає можливість, навіть при зменшенні позикових коштів, фінансувати більшість виробничих запасів рахунків від споживачів.

Одним із найважливіших атрибутів фінансового стану економіки є її незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Резерв фінансової стійкості економіки називається резервом власних коштів. Якщо вони перевищують позикові кошти, гроші вважаються стабільними.

Активи ФГ «Агро-Полісся» зменшилися на 592 тис. Відсоток у гривні у 2023 році очікується меншим, ніж у 2021 році, обсяг коштів у власності компанії у 2023 році очікується меншим, ніж у 2021 році. Це на 0,75% більше, ніж обсяг коштів у власності підприємства у 2021 році. Кошти, запозичені з майна підприємства, спрямовані на проект, що становить 61,5% у 2023 році, тобто на 0,75% менше, ніж у 2021 році.

Що стосується кредиторської заборгованості, то вона очікується в 2023 році. Загальна вартість склала 4776 тис. грн., а приріст вартості склав 1213 тис. грн., що порівняно з показником 2021 року.

Кредиторська заборгованість в першу чергу обумовлена важким фінансовим становищем підприємства, оскільки різні платежі відкладаються через відсутність необхідних коштів.

Ліквідність – це здатність компанії своєчасно повертати свої борги.

Він заснований на співвідношенні загального боргу до загальних активів корпорації.

Ліквідні активи включають гроші на поточних і резервних рахунках, облігації, частини оборотного капіталу та ліквідні активи в цілому.

Менш значущими є активи, пов'язані з фінансами, включаючи заборгованість за відвантажені товари, а також ліквідні активи.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається відношенням готівки до короткострокового боргу до загального короткострокового боргу економіки.

Менш значущими є активи, пов'язані з фінансами, включаючи борг, пов'язаний з придбаними товарами, а також ліквідні активи.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності виходить із відношення готівки до короткострокового боргу до загального короткострокового боргу економіки.

Слід зазначити, що коефіцієнт загальної ліквідності є найбільш комплексним показником життєздатності. Цей коефіцієнт демонструє не тільки стабільність фінансової звітності компанії, але й здатність швидко розраховуватися з короткостроковими боргами. Коефіцієнт загальної ліквідності складається із загальної вартості всіх мобільних активів плюс короткостроковий борг.

Загальна сума покриття, яку компанія надавала підприємству за весь аналізований період, була недостатньою та не відповідала типовому значенню (1,5). Тобто у 2021 році на кожную гривню короткострокової заборгованості припадала 1 гривня оборотних активів, у 2022 році – 0,88 грн та у 2023 році – 0,71 грн. Протягом досліджуваного періоду рівень заборгованості підприємства, яка покривається оборотними активами, зменшився.

Таким чином, можна зробити висновок, що у 2023 році показник швидкої ліквідності дорівнює нормативному значенню (0,7), яке становило 0,71.

Як наслідок, неможливо визначити ліквідність або фінансову спроможність досліджуваної компанії. Через відсутність ліквідних коштів підприємство не в змозі погасити короткострокові борги. Багато коштів компанії зарезервовані для витрат і резервів, це складні для реалізації активи, які не можуть гарантувати високу стійкість компанії.

Фінансова стабільність компанії гарантована, якщо ресурси, спрямовані на підприємництво, можуть бути компенсовані грошовими потоками від менеджменту, а отримані доходи для забезпечення фінансової незалежності та самофінансування компанії за рахунок зовнішніх джерел фінансування. Проаналізуємо наступні коефіцієнти, які можна використовувати для оцінки довгострокової життєздатності компанії (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Оцінка фінансової стійкості ФГ «Агро-Полісся», 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2021 р. (+,-)
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,377	0,402	0,385	0,007
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	0,004	0,004	0,004	0,000
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	1,626	1,297	1,131	-0,495
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,009	0,009	0,007	-0,002
Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	0,009	0,011	0,010	0,001
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,006	0,007	0,006	0,001

Джерело: проведено розрахунки автором на основі фінансової звітності 2021-2023 рр.

Коефіцієнт автономії – це найбільш значуще число, яке описує ступінь незалежності фінансової установи від позичених грошей.

Багаторічна популярність позичених грошей. Це відсоток довгострокових позик, виділених на витрати ферми, плюс самі кошти. Це число вважається відношенням довгострокових позик і кредитів до загальної вартості власних активів господарства.

Коефіцієнт маневрування власними коштами господарства. Він вказує на ступінь їх мобільності і розраховується як відношення їх оборотних коштів до загальної суми їх джерел.

Важливим показником фінансової стійкості підприємства є показник автономності, який демонструє, наскільки підприємство залежить від позикових коштів.

З розрахунків видно, що коефіцієнт фінансової стійкості (автономії), який притаманний вазі загального власного капіталу, є значним.

З коштів, виділених на діяльність приватної сільськогосподарської компанії, більшість зазвичай спрямовується на зростання.

Слід врахувати показники фінансової стійкості ФГ «Агро-Полісся» за 2023 рік, коефіцієнт автономії відхилений від оптимального значення (1) і становить 0,385, і за звітний період свідчить про залежність підприємства від позикових коштів. Ступінь руху власних коштів підприємства знизився з 1,626 у 2021 році до 1,131 у 2023 році, що базується на ступені маневреності їх оборотних коштів. Тобто до 2023 року рекомендований поріг (0,5) буде перевищений на 0,631, що означає, що корпорація покладається на позичені гроші, а не на власні. Зменшення коефіцієнта маневреності на 49%.5 відсотків свідчить про зниження фінансової стійкості.

Сьогодні велике значення в організації управління підприємством має внутрішньоекономічна система, яка зосереджена на фактичному стані підприємства, причинах неефективного використання ресурсів, виявленні наявних резервів і шахрайства працівників і менеджерів.

Як наслідок, дослідження внутрішньої фінансової системи та класифікація її ознак має важливе значення для успішної діяльності суб'єкта господарювання.

2.2 Організація обліку витрат і виходу продукції рослинництва у ФГ «Агро-Полісся»

Облік всієї собівартості продукції рослинництва у ФГ «Агро-Полісся» ведеться на підставі первинних документів, які є відповідними. Можна визначити кілька різних типів документів, які мають відношення до витрат на оплату праці: вони документуються окремо, а також спосіб їх документування та витрати, пов'язані з ними.

Облік витрат на оплату праці фіксує витрати на оплату праці при виконанні окремих робіт на культурних рослинах і накопичену оплату. Основним первинним документом, який описує час роботи в , є табель обліку робочого часу. Щомісяця створюється одна версія для використання у виробничих підрозділах і категоріях співробітників. Облік відпрацьованого часу в бригаді покладається на спеціально прийнятих на роботу працівників.. Для

кожного працівника в таблиці обліку робочого часу присутній рядок, який документує кількість відпрацьованого часу разом із причиною відсутності на роботі стандартними літерами, такими як «Нд», «Понеділок» або хвороба. дні – «Х», відрядження – «СВ». У звіті також описується професія працівника, склад, вид оплати праці, посадовий оклад, номер звіту, комплексний і аналітичний коди обліку. Наприкінці місяця звіт здається на обробку в бухгалтерію.

Для праці та виконаних об'єктів використовуються листи обліку праці. Відповідні цифрові описи посад, час, відведений на них, обсяг виконаної роботи та загальна сума винагороди документуються в обліковій відомості. Для кожного виду діяльності запишіть пов'язану з нею одиницю вимірювання, норму виробництва та ціну.

В автоматизованому режимі роботи ФГ «Агро-Полісся» для ведення обліку стану праці тракториста-машиніста використовується реєстр трактористів-машиністів. Він демонструє копітку роботи під ту чи іншу культуру, складання комбінацій і агротехніку, задіяну при їх виконанні. При розрахунку зусилля комбайна до облікових документів заноситься другий примірник журналу реєстрації, приймання або приймання, що містить продукцію, зібрану з поля.

Незалежно від організації механізованої праці на кожному транспортному засобі розміщується тракторист-машиніст, а для керування транспортними засобами – дві людини в різні зміни. Облік тракторної бригади покладається на бригадира бригади, на якого покладається обов'язок забезпечити своєчасне і точне оформлення первинних документів, облік виконаної роботи, витрат нафтопродуктів, нарахування заробітної плати механізаторам. Облік роботи тракторів та інших машин з механічним приводом ведеться щоденно в журналі обліку тракториста-машиніста. Таблиця розрахована приблизно на 15 змін із записом показників окремо для кожної зміни. В кінці зміни кожен механік повинен мати звіт про кількість і якість своїх зусиль, вартість палива і дохід за годину компанії. Усі ці показники щодня документуються в бухгалтерському обліку.

Бухгалтер складає довідку, яка підписується механіком, майстром,

агрономом, і бухгалтер у визначений господарством термін (через 10 днів) передає її до бухгалтерії, яка розглядається та затверджується бухгалтерією. Це загальне і систематичне використання машинно-тракторного парку, який атестований. Накопичена інформація та журнали обліку зайнятості та витрат. Важливо пам'ятати, що трактористи беруть участь у різних сільськогосподарських роботах.

Грошові витрати слюсарів підприємства підсумовуються в накопичуваних даних фінансового обліку використання машинно-тракторного парку, підсумкові дані передаються в систему обліку робіт і витрат. Кожному трактористу присвячена сторінка, на якій вказується наступна інформація: прізвище, ім'я та по батькові оператора, звання та стаж, марка та заводський номер автомобіля.. У цей журнал вносяться дані з табеля про роботу і виконану роботу, а також зведення про роботу транспортних засобів з двигуном, про що все ведеться облік. У цій інформації кожен автомобіль і водій мають дані про історію поїздок документів і загальну зарплату, яку вони нарахували. Окремими рядками зазначається обсяг робіт (у тоннах і тонно-кілометрах), виконаних споживачами послуг автопарку.

На основі вихідних відомостей про заробітну плату, обліку витрат на оплату праці та щомісячно складається відомість нарахування, розподілу та утримання заробітної плати за об'єктами обліку. У цій інформації вказується кількість відпрацьованих днів, кількість відпрацьованих годин, нарахована заробітна плата та витрати, а також дні відпустки, що надаються об'єктами обліку, виробничими підрозділами та підприємством у цілому. Ці знання є основою для створення записів у звіті про виробництво врожаю.

Ресурси ФГ «Агро-Полісся» відпускаються у виробництво в межах дозволеного діапазону з одноразовою відпусткою, яка видається за рахунком-фактурою. Насіння відносять до різних груп відповідно до протоколу, встановленого вченим-аграрієм. обслуговування з урахуванням площі та загального обсягу посіву. Основою для відрядування насіння є практика витрачання грошей на насіння, а потім їх посадка.

Для кожної культури було створено рахунок разом із документами, що

стосуються цієї культури (внутрішні рахунки-фактури). Потім вони були передані в бухгалтерію для оцінки вартості товарів. Дані з цих первинних документів є основою для ведення обліку робіт і витрат, формування звітів про зміну вартості матеріальних ресурсів, формування звітів про виробництво продукції рослинництва.

Вирахування амортизації основних фондів використовується для диференціації вартості праці від собівартості продукції.

У ФГ «Агро-Полісся» витрати, пов'язані з виробництвом товарів і послуг, які є специфічними для допоміжного виробництва, яке забезпечує виробничі потреби галузі, відносяться на конкретні об'єкти через дорожні накладні, винагороди та транспортні договори, листи обліку праці та готової продукції тощо.

Виробничі послуги, що надаються сторонніми організаціями, оформляються накладними та отримуються рахунками-фактурами.

Усі загальновиробничі витрати відносять на собівартість продукції рослинництва шляхом спеціальних розрахунків їх розподілу.

Для оформлення прийому зернових продуктів використовуються різні первинні документи. У тому числі: реєстрація зерна та іншої продукції, документація відвантажень продукції, трудові квитки, реєстрація виручки, документація витрат, рядові квитки, документація прибутку. Звіти про рух товарів і послуг.

У ФГ «Агро-Полісся» транспортування зерна від комбайна до місць зберігання та інших місць здійснюється талонним методом обліку зерна.

При передачі транспортного засобу водій і (трактор) ділять квитки - водій передає стиковий талон водієві (вказати своє ім'я та номер транспортного засобу), а з'єднувальний вагон передає з'єднувальний талон з'єднувальному вагону. Водій повинен розуміти, що якщо транспортний засіб складається з частково заповненого бункера, кількість фактично відвантаженого зерна (1/2, 1/4 бункера) має бути задокументована та передана водієві. Цей самий уривок водій позначив у своєму квитку та віддав його водію-комбайнеру. Якщо водієві дадуть зерно від

кількох комбайнів, щоб заправити машину, він отримає знижку з кожного комбайна і надасть знижку кожному.

Зерно, яке надходить до місця зберігання, оцінюється. Крім того, більша цифра вказує на обсяг накопиченого зерна в журналі збору зерна водія, наявність зерна водій підтверджує своїм підписом. Відомості в журналі реєстрації зерна одержує керівник бухгалтерії веде відомості про рух зерна та іншої продукції, а також книгу складського обліку.

Після закінчення робочого дня старшому видаються талони на водія і комбайнера з відомостями про рух зерна та іншої продукції та доданим до них журналом обліку зерна, прийнятого старшим. Щоденний облік. Щоденно дані звіряються за листом збору зерна платформи, рахунком водія про збір зерна, оплатою комбайна та водія.

Інформація про рух зерна та іншої продукції використовується для відстеження руху продукції до місць тимчасового зберігання. Акт є механізмом списання продукції, використаної для сортування та сушіння, подальшої реалізації отриманого зерна та його відходів, списання сухої та загиблої продукції.

У ФГ «Агро-Полісся» собівартість продукції обліковується на рахунку 23, який називається рахунком «Виробництво». Цей рахунок відкрито на субрахунку 231. За змістом економічної природи його відносять до групи рахунків господарського процесу, а за призначенням і структурою – до групи операційних витрат.

За дебетом субрахунка 231 документально підтверджується: вартість урожаю поточного та минулого років (на початок року); витрати поточного року на врожай наступного року.

У накладній ФГ «Агро-Полісся» за кредитом субрахунку 231 «Рослинництво» протягом звітного року документально підтверджено виручку від реалізації планової продукції сільського господарства. Крім того, витрати та результати підсумовуються протягом року з першого дня.

Після розрахунку фактичної собівартості продукції протягом року

останнього звіту прогнозовані витрати змінюються відповідно до фактичної собівартості продукції (це називається відхиленням). Після сторнованого нарахування різниць за кредитом субрахунка 231 «Вирощування» субрахунок закривається, за винятком аналітичного рахунку, на якому обліковуються витрати на врожай наступного року.

На субрахунку «Рослинництво» ведеться аналітичний облік побічної продукції, витрат або сукупності продукції, що виробляється.

Перелік та склад статей, що використовуються для калькулювання витрат продукції озимої пшениці, визначено ФГ «Агро-Полісся» згідно з порядком їх документального оформлення в обліковій політиці (рисунок 2.1).

Стаття «Витрати на оплату праці» включає основну заробітну плату та додаткову заробітну плату працівників, задіяних у технічних процесах виробництва (включаючи трактористів та слюсарів).

Стаття «Відрахування на соціальні заходи» – це розрахунок загальної суспільної вартості зайнятості в сільському господарстві (сума заробітної плати працівників, зайнятих на вирощуванні сільськогосподарських культур, плюс незавершена продукція).

Витрати на насіння та посадковий матеріал, який виробляє компанія та закуповує, як на виробництво, так і на закупівлю, використовується для посіву відповідних культур. Потім ці витрати поділяються на категорії, наприклад сортування або миття). Вартість завантаження та транспортування насіння до місця призначення не вважається частиною витрат на насіння, а включається у вартість конкретної культури.

У статті «Паливно-мастильні матеріали» наведено вартість палива, а також мастильних матеріалів, включаючи технічні витрати, пов'язані з експлуатацією транспортного засобу, вартість самого автомобіля та витрати мастильних матеріалів. Стаття «добрива» включає витрати, пов'язані з органічними добривами, мінеральними добривами, бактеріальними добривами, іншими добривами та мікродобривами, призначеними для використання в ґрунтових умовах, пов'язаних із сільськогосподарськими культурами.

Рисунок 2.1 – Організаційні етапи обліку витрат на виробництво

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Важливо визнати, що витрати, пов'язані із завантаженням у транспортні засоби та транспортуванням на поле, відносяться до конкретної культури (групи культур) відповідно до категорії витрат, яка виключається.

У статтю «Засоби захисту рослин» включаються витрати на пестициди, барвники, гербіциди, дефоліанти та інші хімічні та біологічні засоби, що застосовуються для боротьби з бур'янами, хворобами та шкідниками.

Супутні витрати на вирощування певної культури, за винятком витрат на постачання, класифікуються як паливо, оплата праці чи інші супутні витрати (наприклад).

Термін «Роботи та послуги» описує витрати праці та послуг, необхідних для виробництва, а також вартість виробничих послуг, що надаються третіми сторонами. Ця стаття включає витрати на власні автомобілі, трактори та транспортні послуги з метою транспортування виробничих товарів із центрального складу до полів, ферм чи інших місць.

Витрати на послуги електроенергії, тепла, води та газу відповідно включають витрати електроенергії, тепла, води та газу, отримані домогосподарством із сторонніх джерел. Витрати на підтримку та покращення полів агрохімікатами через третіх осіб та установи не складаються з витрат на пестициди чи добрива.

«Витрати на ремонт необоротних активів» включають: заробітну плату працівників, які беруть участь у процесі ремонту, вартість запасних частин, вартість ремонтних матеріалів, а також витрати, пов'язані з паливом, включаються до складу витрат на ремонт поточного періоду.

Інші витрати, пов'язані з необоротними активами, включають витрати на утримання цих активів за певною метою. Ці витрати включають витрати на одноразовий обслуговуючий персонал (крім трактористів та інших робітників, задіяних у сільськогосподарському виробництві), механіків, доглядачів тощо; до цієї категорії включаються витрати на паливно-мастильні матеріали, пов'язані з транспортуванням трактора з одного місця в інше; вартість праці безпосередньо не пов'язана з іншими об'єктами витрат (для конкретної культури).

Термін «Інші витрати» описує витрати, пов'язані з виробництвом конкретної культури, які не включені в інші терміни, ці витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом цієї культури:

1) витрати на сукні та взуття, призначені для працівників та інших підприємств з меншими бюджетами;

2) на оплату майна, урожаю та окремих видів працівників, безпосередньо зайнятих на роботах з підвищеним ризиком для життя і здоров'я, у випадках, коли це передбачено законодавством;

3) інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції, що не були включені до складу цих чи інших витрат. Ці витрати, як правило, безпосередньо пов'язані з самим урожаєм.

«Загальновиробничі витрати» включають витрати колективу, включаючи заробітну плату працівників управління, орендну плату, амортизацію основних засобів, витрати на утримання неосновних засобів, витрати на ремонт, засоби охорони праці та техніки безпеки тощо; витрати, пов'язані з транспортуванням працівників до передбачуваного місця роботи, зайняті на утриманні польових ферм; інші витрати, пов'язані з управлінням виробництвом і обслуговуванням клієнтів.

Загальні виробничі витрати ФГ «Агро-Полісся» у виробництві сільськогосподарських культур розподіляються між об'єктами, які призначені для планування, та об'єктами, які призначені для їх обліку пропорційно, собівартість (включаючи вартість насіння) потім додається до цієї суми. Протягом звітного періоду ці витрати відносять на рахунок 91 «Загальновиробничі витрати», а при об'єднанні – на рахунок 231 «Рослинництво».

«Звіт про виробництво продукції рослинництва ф. № 5.5 с.-г. використовується для розмежування витрат за категоріями статей або культур, аналітичний облік субрахунку 231 «Рослинництво» розглядається нижче. Для кожної культури (об'єднання культур) також створюються окремі фінансові рахунки. Витрати на виробництво продуктів харчування розраховуються щомісяця і підсумовуються з першого числа року.

Дані виробничих звітів узагальнюються та переносяться до «Журналу ордеру № 5Б с.-г» (рисунок 2.2).

Рисунок 2.2 – Організація обліку витрат на виробництво продукції рослинництва у ФГ «Агро-Полісся»

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Таким чином, можемо дослідити сучасну методику обчислення собівартості продукції рослинництва, зокрема зернових культур, які вирощують у ФГ «Агро-Полісся».

2.3 Вдосконалення методики обчислення собівартості продукції рослинництва

Як грошова категорія собівартість вважається самостійною складовою собівартості. Ядром цього виду є витрати засобів виробництва, необхідних для виробництва продукту, і витрати самого продукту. Зокрема, ціна, яка стягується

за послугу або продукт, називається собівартістю.

Це грошове відображення витрат компанії на створення та розповсюдження продуктів (проектів, послуг).

Ціна собівартості є одним із найважливіших показників господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, тому що ціна точно характеризує грошові витрати, пов'язані з виробництвом даного виду продукції, а також грошовий прибуток, отриманий за конкретних природно-економічних умов господарювання.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визнає первісну вартість послуги одним із основоположних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. У законі зазначено, що першочерговою є оцінка вартості активів компанії по відношенню до їх виробничої собівартості та ціни придбання.

Ціна на сільськогосподарську продукцію, характерну для землеробства, визначається ціною пов'язаної з нею культури (групи культур).

Витрати на закупівлю продовольчих культур, включаючи витрати на їх переробку протягом поточного календарного року, називають собівартістю посіву та збору врожаю).

Загальна сума витрат (включаючи вартість соломи) розбивається на вартість зерна та еквівалентну кількість зерновідходів, останнє ділиться на коефіцієнт, що враховує загальний вміст цільного зерна.

Ціна у ФГ «Агро-Полісся» визначається діленням витрат на вирощування зернової культури на величину фізичної маси зерна та витрати на очищення та сушіння.

Методичні рекомендації передбачають, що собівартість продукції господарства на кінець року розраховується таким чином:

а) оцінити вартість планових і фактичних витрат на утримання необоротних активів за конкретними об'єктами;

б) оцінити витрати на інжиніринг і послуги, пов'язані з додатковими продуктами;

в) розрахувати витрати на виготовлення об'єктів обліку;

г) ціна на виробництво продукції рослинництва.

Для визначення фактичної собівартості збирання та обмолоту продукції рослинництва до загальної вартості збирання врожаю у ФГ «Агро-Полісся» додаються витрати на обмолот та транспортування врожаю з поля. Розглянемо розрахунок фактичної собівартості у таблиці 2.4 та розрахунок відхилення – калькуляційні різниці (таблиця 2.5).

Таблиця 2.4 – Обчислення фактичної собівартості зернових культур у ФГ «Агро-Полісся» у 2023 році

Культура	Назва продукції	Валовий збір, ц	Умовна продукція, ц	Припадає витрат, грн	Собівартість 1 ц продукції, грн/ц
Пшениця озима	Зерно	38389	40692,2	4915617,0	220,80
	Придатні зерновідходи	5758			118,32
	Солома	7294		109410,0	55,00
	Разом	X		5025027,0	X
Пшениця яра	Зерно	5900	6254	901636,0	184,17
	Придатні зерновідходи	885			97,67
	Солома	1121		16815,0	55,00
	Разом	X		918451,0	X

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

Отже, з даних таблиці можна зробити висновок, що середня вартість 1 ц зернових культур для ФГ «Агро-Полісся» становить 208,55 грн.

Із впровадженням НП(С)БО 30 «Біологічні активи» рахунок 23 витрат на біологічне перетворення одночасно закривається з первісним визнанням сільськогосподарської продукції та інших біологічних активів.

Крім того, продукція рослинництва оцінюється за ринковою ціною (без додаткових витрат) і обліковується в книзі обліку.

Таблиця 2.5 – Розрахунок калькуляційних різниць по вартості зернових культур у ФГ «Агро-Полісся», 2023 рік

Культур	Валовий збір, ц	Фактична собівартість		Планова собівартість		Калькуляційна різниця	
		1 ц грн	всієї п-ції, грн	1 ц грн	всієї п-ції, грн	1 ц грн	всієї п-ції, грн
Пшениця озима	38389	220,80	4637391,2	223,00	4721847,0	-2,20	-84455,80
Пшениця яра	5900	184,17	849600,00	180,00	831900,00	4,17	17700,00

Джерело: систематизовано автором на основі джерела [5]

У ФГ «Агро-Полісся» продукція сільськогосподарських культур протягом року була придбана за очікуваною вартістю, яка не відповідає методу НП(С)БО 30.

Таким чином, ми вважаємо, що має бути можливим встановлення ціни на сільськогосподарську продукцію відповідно до передбачуваної (реальної) вартості або ринкової вартості.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1 Вдосконалення контролю витрат і виходу продукції рослинництва та прийняття управлінських рішень щодо їх оптимізації

Конфлікт між управлінням витратами виробництва та розвитком ринкової економіки є дуже актуальним. Основною метою ФГ «Агро-Полісся» є максимізація прибутку та мінімізація витрат. Отримання максимального ефекту при найменших матеріальних, трудових і фінансових витратах залежить від політики управління витратами, яка передбачає пошук шляхів їх зниження.

Найбільш значущим є система управління витратами, яка сприятиме більш точному аналізу та зниженню собівартості продукції, крім того, дозволить точно планувати витрати на майбутні періоди, що призведе до ефективного виробництва продукції.

Товаровиробники в сільському господарстві визначають стан і потенціал розвитку сільських територій, забезпечують дохід країни від експорту замість сільського господарства. Зерновий сектор сільського господарства має вирішальне значення для сталого розвитку більшості супутніх галузей агропромислового комплексу, а також експорту сільськогосподарської продукції.

Україна є 10-м найбільшим виробником зерна на планеті та третім експортером після США та Європейського Союзу. За останні п'ять років Україна продовжила зміцнювати свої позиції на міжнародному аграрному ринку і наразі входить до 10-ки провідних виробників продуктів харчування у світі. Крім того, це провідний виробник насіння соняшнику, а також експортує соняшникову олію, посідає третє місце в експорті зерна після США та Євросоюзу.

Ефективна робота субпідрядної компанії залежить від ефективного

використання всіх ресурсів, що зумовлює необхідність переходу до рентабельної системи управління.. Функціонування підприємства в цих умовах зумовлює необхідність вдосконалення методів і структур управління витратами та створення адаптивних структур управління. Тому важливо визначити та використовувати чинники ресурсозбереження, а заходи по скороченню витрат є обов'язком кожного працівника компанії.

Ефективність управління витратами в першу чергу залежить від вибору методів і засобів управління витратами та їх оптимального використання. Рекомендовані методи управління грошима є засобом впливу на витрати з метою виконання поставлених завдань і цілей.

Основною метою управління витратами є пошук найбільш ефективного способу використання обмежених ресурсів під час планування, оцінки, аудиту та контролю витрат, пов'язаних із внутрішньою виробничою діяльністю.

Система витрат на підприємстві передбачає всі функції управління, ці функції повинні реалізовуватися через складові процесу управління: прогнозування, планування, нормування, організацію, калькуляцію, мотивацію та стимулювання, облік, аналіз, регулювання та контроль витрат. Виконання всіх функцій управління на всіх елементах є взаємодією між керуючою підсистемою (суб'єктом управління) і керованою підсистемою (об'єктом управління).

Основною метою системи управління операційними витратами є зниження витрат і підвищення ефективності їх використання, що призведе до зниження собівартості і, як наслідок, збільшення прибутку і рентабельності.

1. Підвищення технічної якості виробництва, що здійснюється шляхом впровадження нової, прогресивної техніки, використання нових видів ресурсів і матеріалів, використання інноваційних технологій і обладнання.

2. Підвищення виробництва і вдосконалення праці організації за рахунок зміни способу і методу праці, вдосконалення апарату управління, зниження витрат, а також скорочення транспортних витрат.

3. Варіації обсягів виробництва та структури виробництва. Це зміна термінології та різноманітності: зниження інтенсивності виробництва та праці, а

також зниження собівартості продукції. Підвищення ефективності використання природних ресурсів, використання більш дешевих матеріалів, їх переробка, безвідходні методи виробництва.

4. Нові цехи, фабрики та виробничі одиниці, а також диверсифікація є прикладами розвитку та інновацій.

5. Застосування альтернативних методів зниження собівартості включає: виробництво нестандартної продукції та продукції вищої якості, що виготовляється за єдиною системою калькулювання протягом усього життєвого циклу продукції; розподіл витрат на різні етапи життєвого циклу товару; документальне оформлення витрат і витрат; і порівняння витрат з доходами.

6. Дослідження причин браку та вартості зменшення витрат за рахунок зменшення браку та інших невиробничих витрат, що призведе до більш раціональної та ефективної утилізації відходів виробництва.

Аналіз фінансового стану підприємства свідчить про те, що собівартість продукції на початок планового періоду повинна складатися за наміченою номенклатурою, сортом і стандартами. У цьому методі собівартість продукції розраховується на основі прямої собівартості продукції, яка є методом розрахунку витрат, який передбачає «суму покриття» або «точку беззбитковості».

Розробити систему вимірювання економічної вигоди сільськогосподарського виробництва за допомогою показників, які дозволять повніше виявити раціональність землекористування, є ефективним і взаємодоповнюючим один одного в діяльності агрокомпаній.

Загальний ефект, який зводиться до розміру одиниці площі сільськогосподарських угідь, а також економія виробництва, метрика якої демонструватиме ступінь досягнення цього ефекту за певною ціною. Зважаючи на це, для оцінки ефективності сільськогосподарських організацій важливо використовувати показники ефективності капіталу, показники собівартості продукції та показники продуктивності праці.

Проте комплексна оцінка та аналіз ефективності виробництва зерна вимагає використання традиційних показників рентабельності. Вони агрегують дію всіх

природних, економічних і соціальних факторів.

Крім того, на них також сильно впливає зовнішнє середовище, перше з яких не зазнає впливу сільськогосподарського бізнесу. Необхідно звернути особливу увагу на значення показників прибутковості для оцінки та аналізу економічності виробництва.

Нові методи інтерпретації витрат сільськогосподарської діяльності, а також необхідність задоволення інформаційних запитів як внутрішніх, так і зовнішніх сторін зумовили необхідність розробки відповідної методології обліку витрат.

Ці підходи дозволяють здійснювати розподіл накладних витрат протягом року на основі стандартної норми розподілу, яка планується з урахуванням прямих і загальновиробничих витрат або прямих і загальновиробничих витрат минулого періоду, якщо не передбачається істотних змін в обсязі або структурі виробництва підприємства. Це сприятиме списанню з рахунку 23 «Виробництво» дебетової інформації про витрати, пов'язані з сільськогосподарською діяльністю та формуванню калькуляції витрат на виробництво сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарська продукція та інші біологічні активи, які продаються за справедливою ціною, обліковуватимуться за кредитом рахунку 23, як зазначено в НП(С)БО 30.

Результатом першого визнання сільськогосподарської продукції та біоресурсів буде різниця між оціночною вартістю отриманої продукції та витратами на ведення сільського господарства.

Для демонстрації результатів першого визнання сільськогосподарської продукції та біологічних активів ця пропозиція використовується в контексті аналітичних рахунків. За дебетом цього рахунку відображатимуться доходи від першого визнання активів у кореспонденції з кредитом субрахунку 710 «Доходи від першого визнання активів, облікованих за справедливою вартістю», а за кредитом – витрати у кореспонденції з субрахунком 940 «Витрати від першого визнання активів, облікованих за справедливою вартістю»..

На рисунку 3.1 описані запропоновані методичні підходи до обліку витрат на виробництво в сільськогосподарському підприємстві.

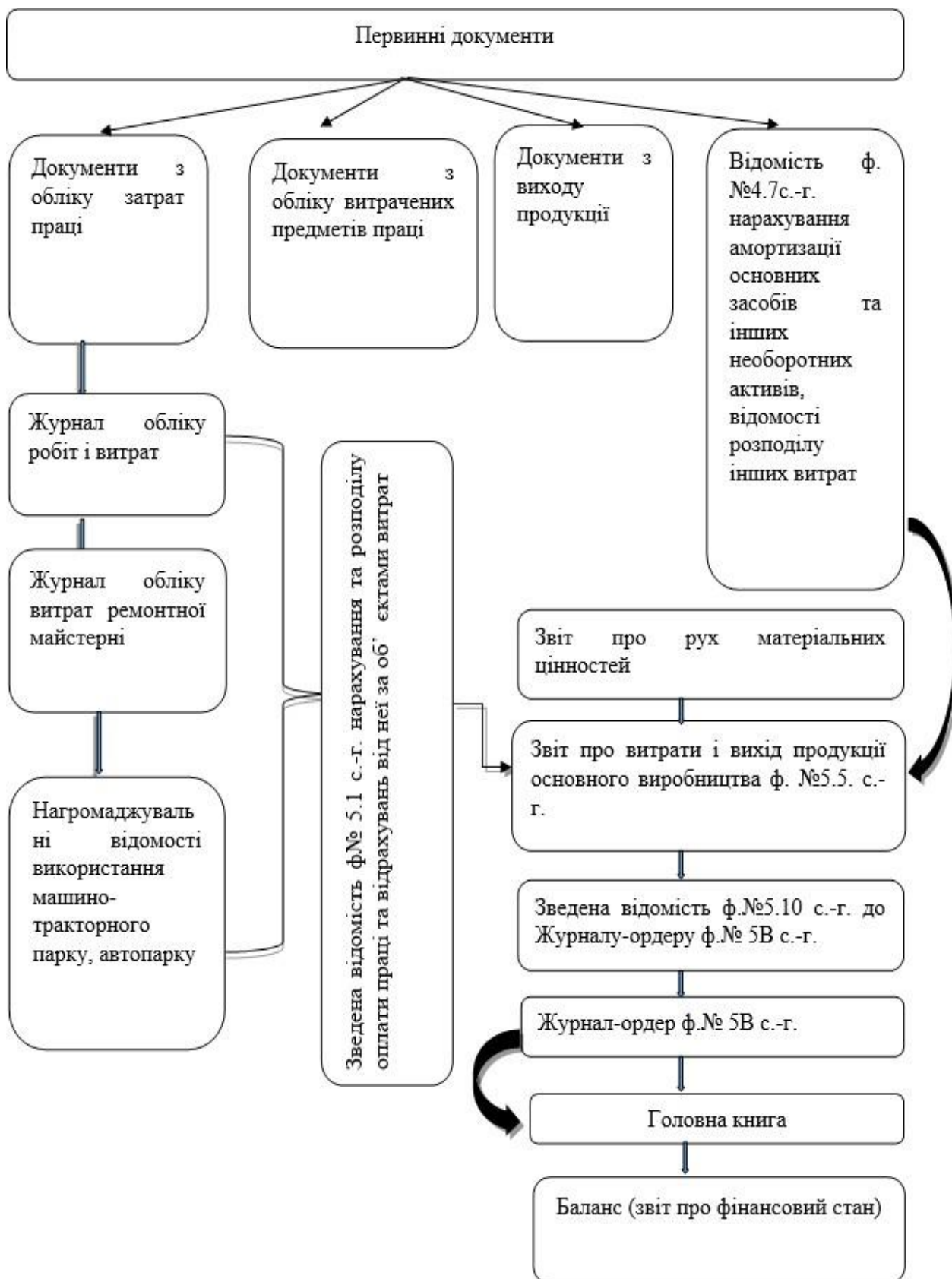

Рисунок 3.1 – Рекомендована схема запису в регістрах з обліку витрат на біологічного перетворення у ФГ «Агро-Полісся»

Джерело: систематизовано автором

Наприкінці року витрати на виробництво сільськогосподарської продукції необхідно відкоригувати в бухгалтерському обліку за фактичним обсягом загальновиробничих витрат. Лише після цього фактично визначені протягом року фінансові результати включаються до остаточних фінансових результатів за підсумками року згідно з НП(С)БО 30.

Для посилення організації обліку витрат, пов'язаних з біологічним перетворенням цукрових буряків в агропідприємствах Сокальського району, використовувати «Звіт про витрати та вихід основної продукції виробництва» (ф. № 5.5 від року) та повну відомість (г. № 5.10 від року) до журналу (ф. № 5 V від с.-року) відповідно до Методичних пропозицій № від дати 390. 06.04.2009..

Сьогодні в системі документації щодо процесу виробництва готової рослинної продукції є деякі недоліки, які необхідно усунути, як описано в таблиці..

Для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва вони роблять вплив багатьох факторів, у тому числі своєчасне формування обліково-інформаційного забезпечення, основою якого є аналіз і контроль рівня витрат, а також своєчасне прийняття обґрунтованих рішень. Дія бухгалтерської інформації, фінансової та статистичної звітності, продемонстровано на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Вплив облікової інформації на підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції

Джерело: систематизовано автором

У зв'язку з цим бухгалтерський облік повинен надавати інформацію як щодо повної собівартості продукції, так і щодо випуску та діяльності продукції, а також її систематизацію за видами діяльності. Ця інформація може бути використана для визначення ефективності виробництва. Ефективна система контролю за рівнем витрат у сільськогосподарському виробництві має сприяти зниженню витрат, пов'язаних з використанням фізичних засобів, припинення нецільового використання нетрадиційних засобів, оптимізації процесів посіву та збирання врожаю, підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської компанії за рахунок зниження собівартості виробленої продукції.

Одним з основних методів обліку є інвентаризація, яка призначена для збереження контролю за збереженням і використанням майна шляхом порівняння фактичної наявності об'єктів з їх обліковою вартістю. Загальний процес проведення інвентаризації санкціонований нормативно-правовим документом «Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань» [31]. Проте прагнення підприємств аграрного сектору є специфічними для цього сектору, внаслідок чого Мінагрополітики схвалило відповідні Методичні рекомендації щодо проведення інвентаризації сільськогосподарських підприємств. Періодичність проведення інвентаризації в рослинництві також залежить від виду об'єкта та його властивостей.

Однією з складових ефективного контролю витрат є планування бюджету всього підприємства та його філій, результатом якого є складання річного бюджету. Визначення бюджетів витрат є однією з основних функцій системи управління витратами на виробництво, ця система зводиться до витрат за допомогою центрів відповідальності, які покликані посилити функцію моніторингу ефективності кожного центру відповідальності та підприємства в цілому. Продемонструємо діаграму, яка описує формування видаткової частини бюджету (рисунок 3.3).

Рисунок 3.3 – Блок-схема формування бюджету витрат на виробництво продукції зернових культур у ФГ «Агро-Полісся»

Джерело: систематизовано автором

Бюджети дозволяють визначити максимальні витрати, які можна зробити для ресурсів, і критерії, які будуть використовуватися для оцінки рентабельності або ефективності продукту (техніки, послуги), методу виробництва або центру відповідальності. Найбільшою перешкодою для контролю за бюджетом вітчизняних компаній є невідповідність бюджету методиці бухгалтерського обліку. Цю проблему можна подолати, використовуючи відповідні методи внутрішнього звітування.

Управлінська звітність призначена для внутрішніх користувачів (керівників різних рівнів управління підприємством) і є складовою бухгалтерського процесу, яка збирає всі дані, пов'язані з діяльністю підприємства в цілому та його складом.

Формат і зміст управлінського звіту повинні бути затверджені керівництвом і періодично оновлюватися відповідно.

Процес моніторингу дій центру передбачає поєднання запланованих результатів діяльності з діями керівника.

Крім того, внутрішні управлінські звіти повинні показувати відхилення всіх статей витрат від запланованих результатів або бажаних результатів, це дозволить керувати відхиленнями.

Сьогодні процес моніторингу витрачання коштів та фіксування розбіжностей має здійснюватися у формі звітності, пов'язаної з бюджетною категорією.

Ці звіти повинні накопичуватися по всіх підрозділах підприємства, незалежно від їх функцій, і щомісяця подаватись відповідним керівникам підрозділів. Крім того, для покращення системи моніторингу та показу точних даних щодо виконання бюджетів необхідно розробити систему мотивації працівників.

Тест внутрішнього контролю дасть змогу ідентифікувати первинні засоби контролю над фінансовою інформацією в організації та ступінь, до якого ця інформація є «прозорою» на підприємстві, він також дозволить визначити існуючі проблеми та проблеми та окреслить основні проблеми для розробки програми внутрішнього контролю.

Для успішного складання відомостей з обліку витрат на виробництво в сільськогосподарських підприємствах необхідна запропонована програма внутрішнього контролю, що дозволить підприємству регулювати формування витрат і запобігати виникненню витрат.

Як підсумковий письмовий документ за результатами внутрішнього аудиту собівартості продукції пропонується використовувати «Звіт про виявлені помилки та недоліки під час контролю собівартості продукції».

3.2 Вдосконалення витрат на виробництво продукції рослинництва в системі інформаційної обробки економічної обліку інформації

Економіка України суттєво змінюється внаслідок глобалізації економічної

діяльності та стрімкого розвитку інформаційних технологій. Це, у свою чергу, спонукало до внесення змін до нормативних документів щодо порядку ведення бухгалтерського обліку та наближення основних вимог до бухгалтерського обліку до міжнародного рівня.

У контексті автоматизованої обробки інформації використання облікової інформації та зберігання великих обсягів облікових даних є більшим, ніж у ручному контексті, це пояснюється багатьма факторами, серед яких основними є: обробка та зберігання інформації щодо великої кількості облікових одиниць. з тією ж організацією; від великої кількості даних; інформація про вибракування; виконувати складну математику; отримати паперову копію будь-якого документа за лічені хвилини; багаторазове копіювання будь-якого процесу (наприклад, друк документа).

Використання автоматизованих процесів майже повністю вирішить питання точності та ефективності інформації.

Сучасні системи автоматизації бухгалтерського обліку включають численні загальні рішення, які обслуговують основні сфери бухгалтерського обліку, але кожна організація має свої унікальні вимоги, які неможливо передбачити заздалегідь. Часто доводиться вводити, збирати та аналізувати документи чи особисту інформацію незвичайними способами, проводити нестандартні операції чи готувати форми особистої звітності. Правильний вибір засобів автоматизації та програмного забезпечення сприятиме легкій та миттєвій адаптації роботи вашої бухгалтерії до часто мінливих правових норм.

Процес автоматизації призвів до значних змін у тому, як організації обліковують свої фінанси як складову бізнесу. Автоматизація систем бухгалтерського обліку дозволяє використовувати нові методи формування облікової інформації, зменшуючи трудомісткість її обробки, підвищуючи ефективність використання облікової техніки, зменшуючи трудомісткість її обробки. Ефективність організації, яка обробляє інформацію.

Автоматизація рахунків дає наступні переваги: по-перше, це гарантія найякіснішого, своєчасного оформлення основних документів при зміні складу

статутного капіталу та автоматичного перенесення даних у бухгалтерський облік. Крім того, величина капіталу компанії, яка відповідає цілям засновників, може бути змінена в будь-який момент. По-третє, регулюючи доступ до бухгалтерської інформації, створює умови, що вимагають відомостей, які вважаються компанією таємними (щодо складу власників, розміру дивідендів, зарплати). По-четверте, це дозволяє створювати грошові звіти.

Автоматизація не тільки підвищує якість обліку, аналізу та аудиту, але й підвищує якість ведення бізнесу. Тому вибір засобів автоматизації завжди повинен здійснюватися фахівцями, які безпосередньо беруть участь у проекті (бухгалтерами та керівниками підприємств). Точно оцінити систему за всіма критеріями може лише бухгалтер з професійним досвідом. Першочерговим завданням є оцінка ефективності системи.

Система бухгалтерського обліку для підприємства призначена для складання та обліку фінансово-господарських документів, накопичення інформації щодо здійснення господарських операцій на рахунках, отримання внутрішньої та зовнішньої документації щодо підприємства..

«DEBIT Plus» – це загальна бухгалтерська програма, яка призначена для використання з різними програмними додатками. Основні атрибути цього починання:

- сумлінне ведення синтетичного та аналітичного обліку, що відповідає вимогам бізнесу;
- потенціал для кількісного, багатоваріантного обліку;
- можливість отримати всю необхідну інформацію та документи щодо комплексного та аналітичного обліку.
- можливість вносити зміни та доповнення до плану роботи бухгалтерії, системи проводок, збереження аналітичних записів, основних форматів файлів, звітності;
- друк документів (в першу чергу).

Вихідними даними для цієї програми є господарські операції, які реєструються в журналі господарських операцій.

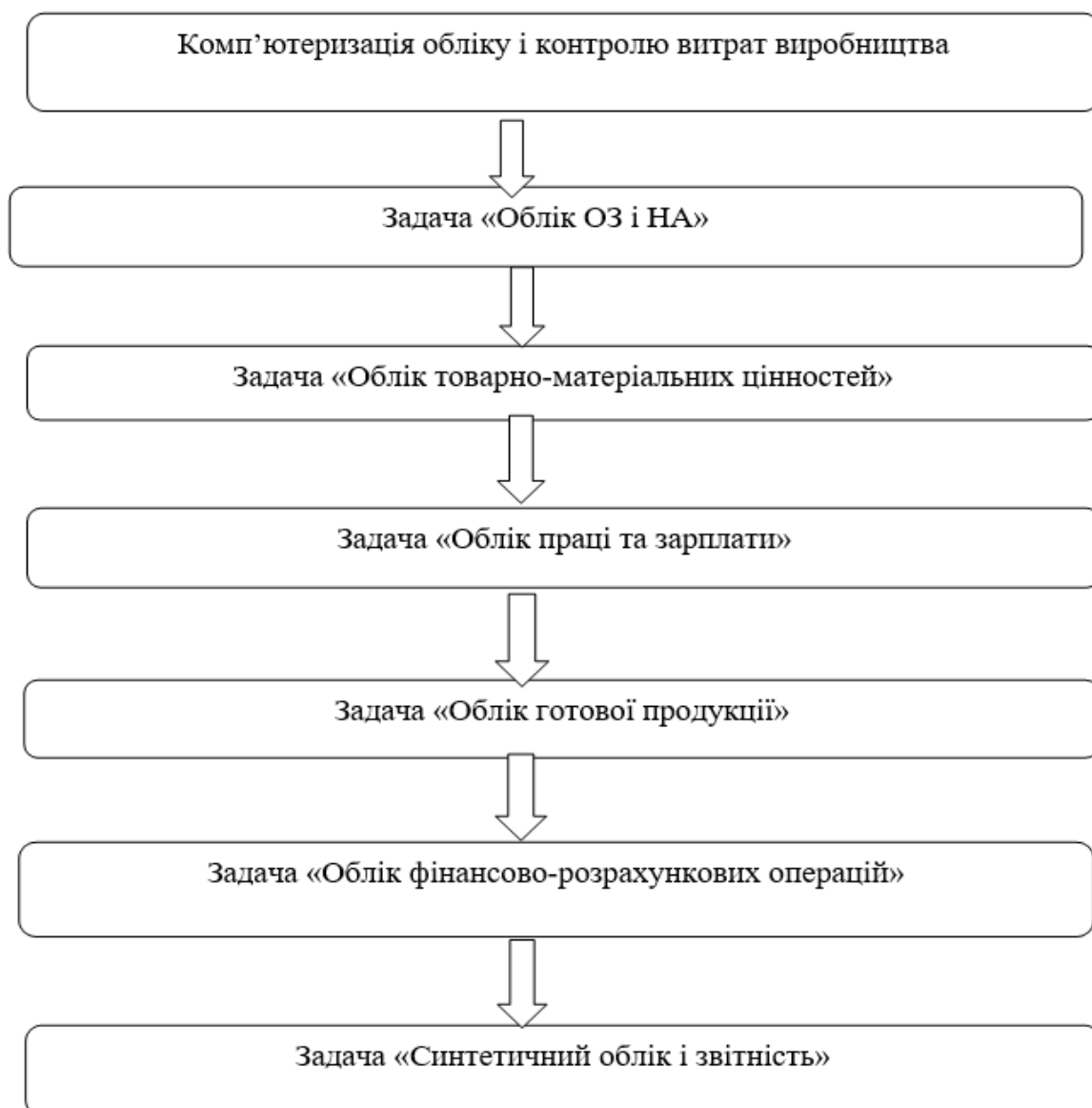

Рисунок 3.4. Послідовність ведення облікових процесів програми «ДЕБЕТ Плюс»

Джерело: систематизовано автором

Таким чином, для аналітичного обліку програма дозволяє вводити необмежену кількість довідників об'єктів аналітичного обліку (субрахунків): наприклад, у програмі можна вводити довідник продукції, матеріалів, підприємств, працівників. Уся аналітична бухгалтерська документація ведеться в грошовому виразі, а в разі необхідності – в натуральному виразі. Як наслідок, використовувати «ДЕБЕТ Плюс» вигідно у досліджуваному фермерському господарстві «Агро-Полісся».

ВИСНОВКИ

Умови сучасності вимагають дотримання оптимізації витрат виробництва (використання мінімальної їх кількості для випуску максимально якісної продукції) при здійсненні сільськогосподарської діяльності.

Облік процесу витрат і виходу продукції рослинництва, витрат на виробництво зернових культур у фермерському господарстві «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області регулюється рядом нормативно-правових актів, основними з яких є: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», План рахунків, Інструкція до застосування Плану рахунків № 291, НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 30 «Біологічні активи», Методичні рекомендації № 132, 390 та інші.

Спеціалізація – найпоширеніша форма розвитку в одній або кількох галузях, які виробляють спільну продукцію. Процес спеціалізації визначається зосередженістю виробничих і трудових ресурсів господарства на виробництві конкретного виду товарної продукції з урахуванням природних і економічних умов. Для визначення ступеня спеціалізації господарства використовується основний показник - виручка від реалізації того чи іншого виду продукції.

Дані статистичної звітності (ф. № 50) поточного року свідчать про те, що Фермерське господарство «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області займається переважно вирощуванням та реалізацією пшениці, у них 27,1 відсотка товарної продукції, а друге місце посідають послуги в сільському господарстві.

Можна зробити висновок, що спеціалізація цього господарства істотно не змінилася. Щоб зрозуміти фінансово-економічний стан підприємства, необхідно розглянути декілька показників. Можна зробити висновок, що виручка від реалізації продукції у 2022 році була меншою, ніж у 2021 році, на 851 тис. грн., що на 15% менше, а у 2023 році порівняно з 2022 роком це відхилення становило 183 грн., що на 38,1% менше. Таке значне падіння доходу пояснюється зниженням продажів продукції. Собівартість реалізованої продукції у 2022 році

зменшилася порівняно з 2021 роком на 649 тис. грн, що на 13,4%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком це зменшення становило 840 тис. грн., що на 19,9% рідше.

Класифікація витрат дає змогу виявляти допущені прорахунки у формуванні їх, прогнозувати на перспективу, забезпечувати ефективний контроль їхньої доцільності. Необхідно проводити їх контроль на основі фактичних облікових даних. Для раціоналізації витрат і виходу продукції рослинництва, витрат на виробництво зернових культур у фермерському господарстві «Агро-Полісся» Ніжинського району Чернігівської області пропонуємо наступні заходи:

1. Підвищення технічного рівня виробництва, яке забезпечується впровадженням нової, прогресивної технології та застосуванням нових сортів; використанням інноваційної техніки та обладнання; автоматизацією і механізацією виробничих процесів.

2. Вдосконалення організації виробництва і праці за рахунок зміни форм і методів праці, вдосконалення апарату управління, скорочення витрат на нього, а також зниження транспортних витрат.

3. Використання альтернативних методів зниження витрат: розмежування витрат на виробництво нестандартної продукції і продукції вищої якості; застосування єдиної системи калькулювання витрат на всіх стадіях життєвого циклу продукції.

4. Проводити контроль виділення витрат на управління, підготовку і оновлення процесу виробництва. Забезпечувати зниження собівартості продукції, що є важливим фактором розвитку підприємства, за допомогою якого можна реально підвищити рентабельність діяльності.

5. Перехід на ведення бухгалтерського обліку із використанням програмного забезпечення «ДЕБЕТ Плюс».

Це дозволить контролювати ефективність господарських механізмів та якість їх роботи, оперативно виявляти та локалізувати допущені помилки, зберігати фінансову документацію та матеріали, забезпечуючи тим самим економічну використання ресурсів.

Основною метою системи управління операційними витратами є зниження

витрат і підвищення ефективності їх використання, що призведе до зниження собівартості і, як наслідок, збільшення прибутку і рентабельності.

1. Підвищення технічної якості виробництва, що здійснюється шляхом впровадження нової, прогресивної техніки, використання нових видів ресурсів і матеріалів, використання інноваційних технологій і обладнання.

2. Підвищення виробництва і вдосконалення праці організації за рахунок зміни способу і методу праці, вдосконалення апарату управління, зниження витрат, а також скорочення транспортних витрат.

3. Варіації обсягів виробництва та структури виробництва. Це зміна термінології та різноманітності: зниження інтенсивності виробництва та праці, а також зниження собівартості продукції. Підвищення ефективності використання природних ресурсів, використання більш дешевих матеріалів, їх переробка, безвідходні методи виробництва.

4. Застосування альтернативних методів зниження собівартості включає: виробництво нестандартної продукції та продукції вищої якості, що виготовляється за єдиною системою калькулювання протягом усього життєвого циклу продукції; розподіл витрат на різні етапи життєвого циклу товару; документальне оформлення витрат і витрат; і порівняння витрат з доходами.

5. Дослідження причин браку та вартості зменшення витрат за рахунок зменшення браку та інших невиробничих витрат, що призведе до більш раціональної та ефективної утилізації відходів виробництва.

Аналіз фінансового стану підприємства свідчить про те, що собівартість продукції на початок планового періоду повинна складатися за наміченою номенклатурою, сортом і стандартами. У цьому методі собівартість продукції розраховується на основі прямої собівартості продукції, яка є методом розрахунку витрат, який передбачає «суму покриття» або «точку беззбитковості»

Таким чином, комплексне впровадження запропонованих заходів дозволить наблизити облік і контроль до вимог Національних та міжнародних стандартів, робота бухгалтера буде більш ефективною, а інформацію, що надходить більш повною, точною та економічно обґрунтованою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва А.В. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 23, частина 1. С. 5-9. http://www.visnyk.econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/3.pdf (дата звернення 03.10.2024)
2. Артеменко Н.В. Особливості обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність*. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. С. 299-302.
3. Бадалов Х.М. Досягнутий рівень собівартості продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 1. С. 203-210.
4. Баришевська І.В. Формування собівартості продукції рослинництва та шляхи її зниження на сільськогосподарських підприємствах. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки*. 2017. №7. С. 70-76.
5. Бондаренко Н.М. Особливості обліку витрат і виходу продукції рослинництва. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С.76-82. http://www.economy.in.ua/pdf/11_2019/17.pdf (дата звернення 09.10.2024)
6. Боярський Ю.І. Оцінка залишків незавершеного виробництва: проблеми визначення. *Міжнародний збірник наукових праць*. Випуск 2(20). <http://www.pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/43766/40486> (дата звернення 24.12.2024)
7. Бурко К.В. Методи обліку витрат в обліковій політиці сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 2. С. 162- 178. http://efm.vsau.org/storage/articles/November2019/5PLmet7qO19ts6sIowH_Q.pdf (дата звернення 23.11.2024)
8. Васильєва В.Г., Коновалова О.В., Січева К.В. Особливості організації обліку доходів і витрат у фермерських господарствах. *Економічний простір*.

№148, 2019. С. 116-128.

9. Варченко О.М., Свиноус І.В., Іванова Л.С., Ткаченко К.В., Биба В.А. Методичні підходи до управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2020. № 12. С. 19-26.

10. Гаврилюк О. О. Сучасний стан виробництва продукції рослинництва та його вплив на побудову обліку витрат. *Ефективна економіка*. 2018. №6. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/45.pdf (дата звернення 23.11.2024)

11. Гайдаржинська О.М. Коверга Д.О. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 17. С. 639-643. https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/94.pdf (дата звернення 20.11.2024)

12. Головацька С.І. Внутрішній контроль витрат підприємства: організаційно-методичні аспекти. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С.36-40. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/10.pdf> (дата звернення 20.12.2024)

13. Дворський О.М., Ткаль Я.С. Актуальні питання обліку собівартості готової продукції основного виробництва. Науковий журнал «Науковий простір». № 25. *Матеріали науково-практичної конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства»* (м. Харків, 11-13 березня 2025 року). 2025. С. 40–41. https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/crp_25.pdf.

14. Дворський О.М., Ткаль Я.С. Удосконалення обліку та формування собівартості готової продукції фермерського господарства. Науковий журнал «Advanced top technology». № 7. *Матеріали конференції «Новітні технології сучасного суспільства»* (м. Харків, 23 березня 2025 року). 2025. С. 23–24. <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/att-7.pdf>

15. Домбровська Н.Р. Сутність витрат підприємства як обліково-економічної категорії. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. Випуск 3-2 (46). С.133-136. http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/46_2_2018/30.pdf (дата звернення 09.09.2024)

16. Єдинак Т.С. Омельницька Ю.Е. Особливості калькулювання собівартості продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами.

Економіка і суспільство. 2018. Випуск №19. С.1260-1265.
https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/188.pdf (дата звернення 20.11.2024)

17. Здирко Н., Іщенко Я. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств. *Економіка та суспільство*. № 50. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-86> (дата звернення: 12.04.2024)

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 (зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 31.05.2012 р. №658).
<http://dtki.com.ua/show/2cid06881.html#in> (дата звернення: 12.05.2024)

19. Ігнатенко М.М., Леваєва Л.Ю., Романюк І.А. Інформаційне забезпечення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 5.
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7854> (дата звернення: 12.04.2024)

20. Іщенко Я.П., Мельник О.С. Правове забезпечення обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 8. С. 120-130.

21. Копотієнко Т.Ю. Економічна сутність та класифікація витрат як об'єкта внутрішнього аудиту. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 23. С.627-635.

22. Кравченко М.В. Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції на аграрному підприємстві. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. №4. Том 30 (69). С.134-139.

23. Кушнір В. Економічна сутність і зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та формування її собівартості.
http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_3_2013_04_18_19/ekonomichna_sutnist_i_zmist_vitrat_na_virobnictvo_produkciji_roslinnictva_ta_formuvannja_jiji_sobivartosti/23-1-0-592 (дата звернення: 02.01.2025)

24. Лепетан І.М. Організація управлінського обліку за центрами витрат у

сільськогосподарських підприємствах. *Агросвіт*. № 23, 2019. С.19-24.

25. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. <http://www.mfu.gov.ua> (дата звернення: 02.02.2025)

26. НП(С)БО 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. <http://www.mfu.gov.ua> (дата звернення: 02.01.2025)

27. Павлова Г., Приходько І., Волчанська Л. Облік витрат в аграрних і переробних підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-9> (дата звернення: 02.01.2025)

28. Панченко І.А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. №1. С.224- 236.

29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.01.2025)

30. Радєва О.Г., Пілюсова А.С. Сучасна вітчизняна та зарубіжна практика калькулювання собівартості продукції, обліку та управління виробничими витратами підприємства. *Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства*. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. № 5. С. 133-141.

31. Ярмолюк О.Ф., Вітер С.А. Раціональний документообіг в організації обліку фермерських господарств. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9076> (дата звернення: 12.04.2024)

32. Cohen, S., Manes Rossi, F., Mamakou, X. and Brusca, I. (2022), «Financial accounting information presented with infographics: does it improve financial reporting understandability?», *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, Vol. 34 №. 6, pp. 263-295. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-11-2021-0163> (Date of application 30.10.2024).

33. Magerakis, E. (2022), «The importance of managerial discretion on managerial ability–firm cash holding nexus», *Management Decision*, Vol. 60 №. 12, pp.

3275-3303. <https://doi.org/10.1108/MD-07-2021-0991> (Date of application 30.10.2024).

34. Nazarenko O. Accounting and economic aspects of the calculation of the integrated assessment index of outsourcing companies. *European Science. Scientific journal*. 2020. № 1. pp. 64-70. URL: <http://www.european-science.sk/storage/journals/essays/1-2020/362.pdf> (Date of application 30.10.2024).

35. Syrtseva, S., Ivaniuk, U., Fedotova, I., Hurina, O., Dovzhyk, O., & Nazarenko, O. (2022). Innovative potential and development of Ukrainian small enterprises during the war (2022-2023). *Amazonia Investiga*, 11(58), 222-232.

ДОДАТКИ